

tankesmedjan
TIDEN

NR II | 2018

=====**RAPPORT**=====

KOMMUNPARTIET INFÖR VERKLIGHETEN

En analys av Socialdemokraternas resultat
i kommunvalen 2018

**TORSTEN KJELLGREN &
HÅKAN BERNHARDSSON**

ISBN 978-91-88224-77-4

© Tankesmedjan Tiden 2018

Text: Torsten Kjellgren och Håkan Berhardsson

Grafisk form: Kim Ingesson

KOMMUNPARTIET INFÖR VERKLIGHETEN

En analys av Socialdemokraternas resultat i kommunvalen 2018

- ◆ Kommunpolitiken hamnar ofta i skymundan av rikspolitiken. Men kommunens styre och politik påverkar medborgarna i mycket hög utsträckning. Alltifrån skola, bostäder, flyktingmottagande till barn- och äldreomsorg styrs på kommunal nivå. Det är med andra ord angeläget att analysera kommunvalet och kommunpolitiken på djupet. Sid 7.
- ◆ För Socialdemokraterna, som gjorde ett historiskt svagt valresultat i riksdagsvalet, gick det ännu sämre i kommunvalet. I 251 av landets 290 kommuner tappade partiet väljarstöd. Väljartappet var särskilt stort i landsbygdskommuner. Socialdemokraterna tappade betydligt fler väljare i kommuner där de suttit och styrt, än där partiet suttit i opposition. Sid 10.
- ◆ Rapportens kvantitativa del undersöker väljarströmmar, samt olika samhälls-ekonomiska- och demografiska förklaringsfaktorer till valresultatet för Socialdemokraterna. Socialdemokraternas minskade väljarstöd runtom i kommunerna har samvarierat främst med en uppgång för Vänsterpartiet och Centerpartiet. Sverigedemokraterna, som gör ett markant sämre kommunval än riksdagsval, visar sig inte öka på Socialdemokraternas bekostnad i kommunerna. Sid 14.
- ◆ Faktorer såsom arbetslöshet, befolkningsutveckling och medelålder visar sig inte kunna förklara förändringar i Socialdemokraternas väljarstöd lokalt. Däremot har partiet gjort bättre ifrån sig i kommuner med högre ekonomisk ojämlikhet. En förklaring tros vara att omfördelningspolitik uppfattas som mer angelägen för väljare som upplever ekonomiska klyftor i sin vardag. Socialdemokraterna gjorde också bättre ifrån sig i kommuner med ett högt flyktingmottagande. Det motsatta förhållandet gällde för Sverigedemokraterna. Sid 16.
- ◆ Rapportens kvalitativa del består av en djupdykning i de tio kommuner där Socialdemokraterna har gått framåt mest, samt de tio kommuner där partiet har tappat mest. Genom djupintervjuer med ordföranden för de berörda partidistrikten, samt lokalmedier, kan flera lärdomar och slutsatser dras som påverkat valresultatet. Sid 20.

- ◆ Det står klart att blocköverskridande samarbeten är mycket vanligt runtom i kommunerna. I många fall är samarbetena lyckade. Vikten av förtroendegivande lokala företrädare, som hanterar kommunens ekonomi ansvarsfullt, lyfts fram av flera som viktigare än ideologi och sakpolitik, på lokal nivå. Detta visar sig allt jämt vara en stark gren hos Socialdemokraterna, där Sverige-demokraterna och lokala missnöjespartier brister. Sid 20.
- ◆ Det har visat sig lättare för partier att öka sitt väljarstöd i opposition, då man kan slå ur underläge. På liknande sätt har flera partier lyckats framställa sig själva som "underdogs" och attraherat missnöjesröster. Centerpartiet har kanaliserat en stad-landsbygdskonflikt, medan Sverigedemokraterna och lokala missnöjespartier har riktat udden mot det socialdemokratiska etablissemanget. Dessa partier har också gynnats av den diskrepans som har uppstått mellan positiva resultat för en kommun och människors upplevelser. En låg arbetslöshet, hög tillväxt och liknande visar sig inte vara en garanti för fortsatt väljarstöd. Detta då det inte nödvändigtvis sammanfaller med medborgarnas upplevelser. Denna diskrepans understryker en stor framtida utmaning nationellt och lokalt för Socialdemokraterna. Sid 22.
- ◆ Sjukvården identifieras som en särskilt viktig fråga lokalt, trots att den ligger på landstingsnivå. Det framgår i intervjuerna att Socialdemokraterna har förlorat på frågan, då partiet hamnat i försvarsställning gentemot människors missnöje med långa vårdköer och otillgänglig vård. Behovet av en djupare analys av väljarnas uppfattning av Socialdemokraternas sjukvårdspolitik de senaste åren är angelägen, för att förstå hur mycket frågan har påverkat partiets dalande stöd. Sid 24.

INNEHÅLL

1. INTRODUKTION	7
1.1 Syfte & frågeställning	8
1.2 Metod	8
2. KVANTITATIV UNDERSÖKNING	10
2.1 Socialdemokraternas kommunval 2018	10
2.1.1 Summering Socialdemokraternas kommunval 2018	14
2.2 Väljarströmmar	14
2.2.1 Summering väljarströmmar	15
2.3 Samhällsekonomiska faktorer	16
2.3.1 Summering samhällsekonomiska faktorer	16
2.4 Demografiska faktorer	17
2.4.1 Summering demografiska faktorer	18
2.5 Sammanställning kvantitativa faktorer	18
3. KVALITATIV UNDERSÖKNING	20
3.1 Telefonintervjuer med ordföranden från partidistriktet och mailintervjuer med lokalmedier	20
3.1.1 Pragmatism och blocköverskridande styren	20
3.1.2 Ansvarsfulla lokala företrädare	21
3.1.3 "Underdog"-perspektiv och missnöjesröstning	22
3.1.4 Diskrepans mellan resultat och upplevd utveckling	22
3.1.5 Sjukvården: central fråga även lokalt	24
3.2 Sammanställning kvalitativa faktorer	25
4. SLUTSATSER	27
5. REFERENSER	31
6. APPENDIX	37
Transkriberade intervjuer med ordföranden för partidistrikt	39
Transkriberade intervjuer med lokalmedier	49

1. INTRODUKTION

Den 9 september 2018 gick Sverige till val. Till skillnad från de flesta länder håller Sverige sina tre val på samma dag. Det nationella riksdagsvalet får alltid störst uppmärksamhet i media och i det politiska samtalet generellt. Frågan om vilket eller vilka partier som skall styra landet, ansvara för statens budget, de olika departementen, och representera Sverige internationellt väcker störst intresse och uppmärksamhet. Valet till kommun och landsting hamnar därför ofta i skymundan.

Men politiken på kommunal nivå påverkar medborgarna i mycket hög utsträckning. Alltifrån skola, bostäder och barn- och äldreomsorg till flyktingmottagande och mycket annat styrs på kommunal nivå. Vilken samhällsservice och välfärd som medborgarna har tillgång till påverkas därför inte enbart av vilken regering Sverige har, utan i hög grad av vilken majoritet som styr i ens kommun, och vilken politik den för. Av detta skäl är det relevant att analysera resultaten i kommunvalen runt om i landet noggrant.

Många medier har ägnat stort utrymme åt att analysera resultatet från riksdagsvalet, och den nästföljande, utdragna regeringsbildningen. De flesta lokalmedier har även rapporterat om valresultatet och dess konsekvenser i kommuner inom det egna medieområdet. Men med undantag av enstaka, nischade medier (Dagens Samhälle, 2018) och enskilda reportage från de stora redaktionerna, har rapporteringen och analysen av kommunvalet förts i skymundan i riksmedia.

Socialdemokraterna gjorde ett historiskt svagt valresultat i riksdagsvalet, trots en stark spurt i valrörelsens slutskede. En omfattande valanalys på riksnivå genomförs av en arbetsgrupp utsedd av partiet. Det är inte denna rapports ambition att vare sig dubbelarbета eller gå i polemik med denna. Snarare kan en djupare analys av kommunvalet bidra med kompletterande insikter. Detta för att dra viktiga lärdomar från lokal nivå för partiets framtida arbete, såväl strategiskt som sakpolitiskt. Det är denna rapports ambition att bidra till detta arbete.

En viktig avgränsning är dock att analysen inte inbegriper landstingsvalet. Inte för att det på något sätt är oviktigt, utan för att valen till landsting och regioner kan förtjäna en särskild egen analys.

1.1 SYFTE & FRÅGESTÄLLNING

Syftet med denna rapport är att skapa ökade insikter om vad som låg bakom Socialdemokraternas skiftande resultat i kommunvalen runt om i landet. Det är viktigt för att förstå både framgångsfaktorer och sådant som bidrog till att förtroendet för Socialdemokraterna sjönk i 251 av 290 kommuner.

Målet är att analysen ska komplettera partiets centrala valanalys och bidra till ett viktigt underlag för framtida utveckling av politik, organisation och kommunikation.

Rapporten strävar efter att erbjuda en bred, övergripande bild av valresultatet i Sveriges samtliga kommuner, men också en djupare analys av Socialdemokraternas framgångar och tillbakagångar runt om i landet. Analysen vilar därför på två ben: en kvantitativ undersökning som bygger på valresultatet i samtliga kommuner och ett antal samhällsekonomiska- och demografiska förklaringsfaktorer, samt en kvalitativ undersökning som bygger på djupintervjuer för att undersöka särskilt intressanta kommuner utifrån Socialdemokraternas resultat.

Rapporten kan bidra till en fördjupad valanalys på kommunal nivå genom att identifiera olika faktorer som både har påverkat valresultatet generellt, och Socialdemokraternas resultat specifikt. Insikter från detta kan med fördel användas för att utveckla såväl sakpolitiska prioriteringar som partisamarbetsstrategier, i det framtida arbetet för Socialdemokraterna på kommunal nivå runtom i landet.

Några centrala frågeställningar som rapporten ämnar besvara:

- ◆ Hur ser valresultaten ut i kommunvalet runtom i landet, jämfört med valet 2014?
- ◆ Hur har väljarströmmarna gått?
- ◆ Vilka samhällsekonomiska- och demografiska faktorer kan förklara valresultatet?
- ◆ I vilka kommuner har Socialdemokraterna gått framåt respektive bakåt mest, och vad kännetecknar dessa?
- ◆ Vilka lokala lärdomar finns att ta med sig i Socialdemokraternas framtida sakpolitiska- och strategiska arbete?

1.2 METOD

Rapporten bygger på data från främst två källor: Valmyndighetens statistik från kommun- och riksdagsvalet 2018 (Valmyndigheten, 2018), samt Statistiska Centralbyråns statistik över befolkning, utbildning, skatter och inkomster (SCB, 2018). Genom en sammanslagning av dessa två har en databas tagits fram, som rapporten utgår ifrån. Denna består av valresultatet i samtliga Sveriges kommuner 2018, samt dess förändring jämfört med valet 2014. Vidare har en mängd samhällsekonomiska och demografiska faktorer lagts till i databasen, som alla har potential att påverka valresultatet. Bland annat har vi vägt in kommunernas arbetslöshet, medelålder, befolkningstillväxt, utbildningsnivå och flyktingmottagande.

Rapportens kvantitativa undersökning utgår från denna databas, för att fastställa väljarströmmar mellan olika partier de senaste två valen, samt hur de olika samhällsekonomiska-

och demografiska faktorerna kan förklara valresultatet. Detta görs genom regressionsanalyser, där sambandet mellan respektive förklaringsfaktor tillika oberoende variabel (x) och valresultatet för Socialdemokraterna, det vill säga den beroende variabeln (Y) illustreras genom en graf, med lutningslinje¹ och R^2 -värde². Syftet med detta är att undersöka betydelsen av olika faktorer som kan förklara Socialdemokraternas valresultat i kommunerna. Regressionerna finns i form av sina ursprungliga grafer i appendix. I dessa framgår den exakta lutningen för korrelationen i respektive graf. I de sammanfattande matriserna, baserade på graferna, som används i rapporten har istället en kategorisering gjorts för lutningen, som illustrerar hur stor korrelation som finns mellan den oberoende och beroende variabeln.

Kategoriseringen består av en skala, 1–8, som innebär följande:

- 0–1: Mycket svag
- 1–2: Svag
- 3–4: Måttlig
- 5–6: Tydlig
- 7–8: Mycket tydlig

Den kvantitativa undersökningen ligger sedan till grund för den kvalitativa fördjupningen. Den senare undersöker nämligen de tio kommuner i landet där Socialdemokraterna har gått framåt mest, samt de tio kommuner där partiet har gått bakåt mest, i en relativ jämförelse mellan valet 2014 och 2018.

Undersökningen bygger på desktop-research, behandling av statistik, viss genomgång av medie-rapportering samt djupintervjuer med ordföranden för några av de berörda partidistrikten. Detta för att få en något djupare förståelse för den politiska situationen i respektive kommun, och undersöka vilka faktorer som kan ha påverkat valutgången vid sidan av de faktorer som använts i den kvantitativa undersökningen. Det handlar bland annat om att identifiera lokala frågor som har tagit stort politiskt utrymme, samt utvärdera betydelsen av lokala företrädare, lokalt förankrade partier, samarbeten mellan olika partier och andra faktorer som kan skilja sig från riksnivå.

Tanken med att intervjua socialdemokratiska företrädare där det har gått relativt bra respektive dåligt är att viktiga lärdomar kan dras från båda exemplen. Dessa telefonintervjuer kompletteras sedan med intervjuer via mail med lokaltidningar från några av de berörda kommunerna. På detta vis kan viktiga lokala förklaringsfaktorer till valresultatet identifieras, som inte framkommer i en kvantitativ undersökning.

---

¹ Lutningslinjen illustrerar hur stark korrelationen är mellan den oberoende variabeln (x) och den beroende variabeln (Y). Ju brantare linjen är, i negativ eller positiv riktning, ju starkare är korrelationen mellan de två.

² R^2 -värdet visar hur mycket (i procent) av variationen i (Y) som kan förklaras av (x). Ett relevant exempel för denna rapport är i en regression där x = medelålder och Y = S valresultat. Om grafen t.ex. visar en brant positiv lutningslinje med ett R^2 -värde = 0,08 så kan det konstateras att en högre medelålder korrelerar med högre väljarstöd för S, och att medelåldern i kommunen kan förklara 8 % av variationen i S valresultat.

2. KVANTITATIV UNDERSÖKNING

I databasen som täcker Sveriges samtliga 290 kommuner framgår några generella resultat omedelbart:

- ◆ Valdeltagandet i kommunvalet 2018 gick upp med 1,28 procentenheter jämfört med 2014. Från 82,84 % till 84,12 % av alla röstberättigade.
- ◆ Valresultatet för riksdagspartierna i kommunvalet jämfört med riksdagsvalet 2018 framgår i tabellen nedan.

DIAGRAM 1: PARTIERNAS RESULTAT I KOMMUNVALET OCH RIKSDAGSVALET 2018

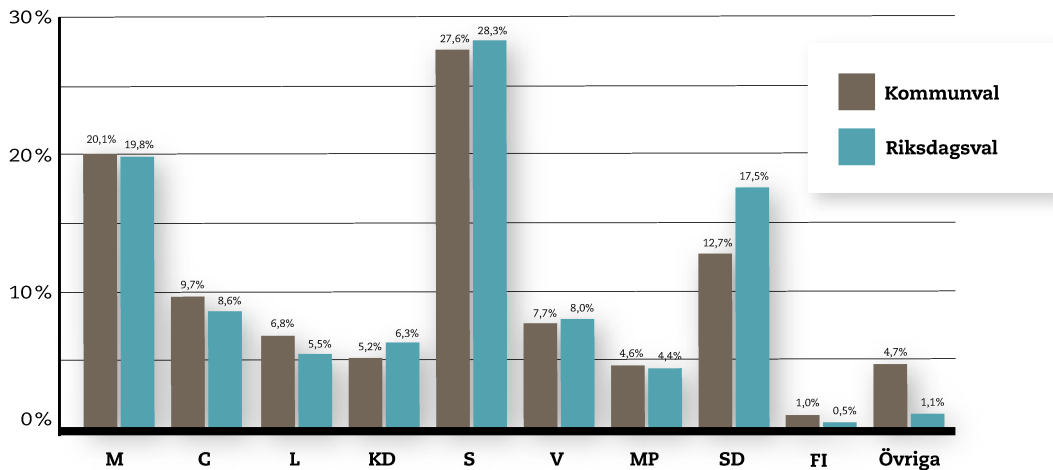

Diagram 1 visar resultaten i kommunvalet och riksdagsvalet för de olika partierna 2018. Framförallt gör Centerpartiet och Liberalerna bättre ifrån sig i kommunvalet än i riksdagsvalet, medan motsatt förhållande gäller för Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Socialdemokraterna gör marginellt bättre ifrån sig i riksdagsvalet än i kommunvalet. "Övriga" innefattar främst lokala partier, vilka har gjort betydligt bättre ifrån sig i kommunvalet än i riksdagsvalet.

2.1 SOCIALDEMOKRATERNAS KOMMUNVAL 2018

Vid sidan av dessa generella resultat, är följande konstateranden av särskilt intresse för Socialdemokraterna:

- ◆ Socialdemokraterna har gått framåt i 39 kommuner jämfört med 2014 och gått bakåt i 251 kommuner.
- ◆ I genomsnitt har Socialdemokraterna gått tillbaka 4,32 % i kommunvalet 2018 jämfört med 2014. I mediankommunen har partiet gått tillbaka 4,42 %. Utslaget över hela landet har Socialdemokraterna gått från 31,23 % till 27,58 %, en minskning med 3,65 procentenheter.

För att få en djupare bild av var Socialdemokraterna har tappat flest väljare, visar tabellerna nedan valresultatet nedbrutet på kommuntypsnivå. Kommuntyperna är tagna från Jordbruksverkets kategorisering, där dock de två kategorierna landsbygd och gles landsbygd har slagits ihop till en. Landsbygdsbefolkningen utgör då en tredjedel av det totala antalet röstberättigade i Sverige, men fördelat på ett större antal kommuner: 197 (jämfört med 46 respektive 47 storstads- och stadsområdeskommuner. (Jordbruksverket, 2015)

TABELL 1: ANTAL RÖSTER FÖR SOCIALDEMOKRATERNA PER KOMMUNTYP I RIKSDAGSVALET RESPEKTIVE KOMMUNVALET 2018 OCH 2014

Kommuntyp	Antal kommuner	Antal röster 2018 (RIKS)	Antal röster 2014 (RIKS)	Förändring i för S (RIKS)	Antal röster 2018 (KOMMUN)	Antal röster 2014 (KOMMUN)	Förändring i antalet röster för S (KOMMUN)
Storstad	46	560 640	532 207	28 433	545 149	556 275	-11 126
Stadsområden	47	593 290	622 649	-29 359	596 971	646 354	-49 383
Landsbygds-/ glesbygdskommuner	197	676 456	777 855	-101 399	655 262	740 471	-85 209
Riket	290	1 830 386	1 932 711	-102 325	1 797 382	1 943 100	-145 718
Landsbygd/glesbygd färre än 20 000 invånare	141	294 801	349 528	-54 727	290 741	328 225	-37 484
Landsbygd/glesbygd fler än 20 000 invånare	56	381 655	428 327	-46 672	364 521	412 246	-47 725

Tabell 1 visar väljarstödet för Socialdemokraterna i de senaste två riksdags- och kommunvalen, uppdelat efter kommuntyper. Det framgår att partiet gjorde relativt bra ifrån sig i storstäderna, tappade en del i stadsområden och tappade stort i landsbygdskommuner.

Det står klart att Socialdemokraterna framför allt har tappat stora mängder väljare på landsbygden. Tabellerna nedan ger en mer detaljerad bild av hur tappet har sett ut.

TABELL 2: FÖRÄNDRING AV VALRESULTAT FÖR SOCIALDEMOKRATERNA I KOMMUNALVALET 2018 I FÖRHÅLLANDE TILL VALET 2014 I LANDSBYGDS- OCH GLESBYGDSKOMMUNER

Andelen som röstade på Socialdemokraterna	Antal kommuner	Andel kommuner (av totalen: 290)	Förändring i antal röster för S
Mer än 10 procentenheters minskning	17	8,6%	-19 592
Mellan 5-10 procentenheters minskning	73	37,1%	-49 191
Mellan 0-5 procentenheters minskning	76	38,6%	-21 702
Mellan 0-5 procentenheters ökning	31	15,7%	5 276

Tabell 2 visar det förändrade väljarstödet i landsbygdskommunerna för Socialdemokraterna i kommunvalet 2018, jämfört med valet 2014. Partiet tappar många väljare i majoriteten av kommunerna. Det vanligast förekommande är ett tapp på 0-10 procentenheter.

TABELL 3: VALRESULTAT FÖR SOCIALDEMOKRATERNA I KOMMUNALVALET 2018 RESPEKTIVE 2014 I LANDSBYGDS- OCH GLESBYGDSKOMMUNER

Andelen som röstade på Socialdemokraterna	Antal kommuner 2018	Antal kommuner 2014	Andel kommuner 2018	Andel kommuner 2014
Mer än 50 procent	3	9	1,5%	4,6%
Mellan 40-50 procent	23	42	11,7%	21,3%
Mellan 30-40 procent	80	93	40,6%	47,2%
Mellan 20-30 procent	85	50	43,1%	25,4%
Mellan 10-20 procent	6	3	3,0%	1,5%

Tabell 3 visar att antalet landsbygdskommuner där Socialdemokraterna vid förra valet var starkt dominerande, nu har minskat kraftigt. Något som tidigare var ovanligt, att partiet samlade 20-30 procent väljarstöd, är nu betydligt vanligare. Samtidigt har antalet kommuner där partiet samlar 40-50 procent av väljarna kraftigt minskat.

Att Socialdemokraterna i genomsnitt tappar väljarstöd i gles- och landsbygdskommunerna stämmer. Men det finns undantag. Tabellen nedan presenterar nämligen de tio kommuner där Socialdemokraterna gick fram mest i kommunvalet i relativa termer jämfört med valet 2014. Det är intressant att se att samtliga dessa är landsbygds- eller glesbygdskommuner. Bilden behöver därför nyanseras något – även om den övergripande trenden är tydlig.

TABELL 4: TIO KOMMUNERNA I LANDET DÄR SOCIALDEMOKRATERNA HAR GÅTT FRAMÅT MEST

Kommun	Relativ	Absolut	2014	2018
Dorotea	44,16%	9,91%	22,44%	32,35%
Åsele	43,52%	11,41%	26,22%	37,63%
Överkalix	25,92%	10,95%	42,25%	53,20%
Årjäng	18,96%	5,64%	29,75%	35,39%
Smedjebacken	14,06%	6,02%	42,81%	48,83%
Ljusdal	13,52%	3,99%	29,51%	33,50%
Uppvidinge	13,29%	3,95%	29,73%	33,68%
Övertorneå	12,42%	4,06%	32,70%	36,76%
Borgholm	10,58%	3,25%	30,71%	33,96%
Malung-Sälen	10,32%	3,85%	37,30%	41,15%

Tabell 4 visar kommunernas relativa ökning, absoluta ökning, samt valresultat i kommunvalet 2014 och 2018.

Detta följs av tabellen nedan som presenterar de tio kommuner i landet där partiet har tappat mest väljare i kommunvalet, jämfört med 2014. Här finns en blandning av stads- och landsbygds-/glesbygdskommuner.

TABELL 5: TIO KOMMUNERNA I LANDET DÄR SOCIALDEMOKRATERNA HAR TAPPAT MEST

Kommun	Relativ	Absolut	2014	2018
Trelleborg	-31,61%	-10,83%	34,26%	23,43%
Klippan	-31,72%	-11,31%	35,66%	24,35%
Vaxholm	-32,20%	-6,24%	19,38%	13,14%
Vimmerby	-34,94%	-13,47%	38,55%	25,08%
Pajala	-36,54%	-16,82%	46,03%	29,21%
Älvdalen	-36,63%	-16,67%	45,51%	28,84%
Östra Göinge	-37,53%	-13,04%	34,75%	21,71%
Söderköping	-38,74%	-12,97%	33,48%	20,51%
Höör	-39,06%	-9,46%	24,22%	14,76%
Hörby	-40,12%	-10,09%	25,15%	15,06%

Tabell 5 visar kommunernas relativa minskning, absoluta minskning samt valresultat i kommunvalet 2014 och 2018.

Det går alltså inte att hävda att det finns någon generell regel att Socialdemokraterna i kommunvalet 2018 gjorde bäst ifrån sig i storstadsområden och sämst i gles- och landsbygdskommuner.

Det framförs ofta att det är svårare att få ökat väljarstöd i regeringsställning på nationell nivå, och i kommunstyreställning på lokal nivå. Väljarna är förändringsinriktade, och ibland otåliga. Om samhällsproblem upplevs olösta är det lätt att vända det styrande partiet eller koalitionen

ryggen, och rösta på oppositionen för att få till en förändring. Samtidigt har det ibland lyfts i media att blocköverskridande styren, där partier tillhörande olika vänster-högerkoalitioner styr tillsammans, straffas av väljarna. Detta då styren likt dessa kräver många kompromisser, och politiken ibland riskerar att upplevas urvattnad. (Dagens Samhälle, 2018)

Det är av dessa skäl intressant att analysera Socialdemokraternas valresultat i kommunerna utifrån vilka partikonstellationer som suttit vid makten. Tabellen nedan visar hur det har gått för Socialdemokraterna i de kommuner där partiet har suttit vid makten, respektive där man har suttit i opposition. Resultatet är uppdelat i ortodoxa partikonstellationer, där enbart de rödgröna partierna eller enbart allianspartierna har styrt, samt oortodoxa partikonstellationer där det har varit blocköverskridande styren innehållandes partier från båda sidor och/eller partier utanför riksdagen (främst lokalt förankrade partier).

TABELL 6: MEDIANFÖRÄNDRING MELLAN KOMMUNVALET 2014 OCH 2018 UTEFTER PARTIKONSTELLATION

	Ortodox	Oortodox	Totalt
S vid makten	-5,19% (79 kommuner)	-4,96% (110 kommuner)	189 kommuner
S ej vid makten	-3,74% (54 kommuner)	-3,45% (47 kommuner)	101 kommuner
Totalt	133 kommuner	157 kommuner	290 kommuner

Tabell 6 visar att majoriteten av de kommunala styrena i landet under 2014–2018 har bestått av oortodoxa partikonstellationer. Socialdemokraterna har tappat mest stöd i de kommuner där partiet har suttit vid makten i ortodoxa rödgröna koalitioner. Partiet har tappat minst där man har varit i opposition mot ett oortodox borgerligt kommunalt styre.

Detta tycks alltså bekräfta tesen att Socialdemokraterna har tappat mest i förtroende hos väljarna i kommuner där man har varit med och tagit ansvar. Av detta kan man dra två alternativa slutsatser:

- 1 Det är i varje givet läge bättre – rent partiegoistiskt – att sitta i opposition, och på så vis växa sig starka utifrån ett missnöje med de partier som istället sitter vid makten.
- 2 Styrandet behöver bedrivas på ett sätt som gör att väljarna trots – eller tack vare – att partiet tar ansvar för att styra ändå fortfarande upplever att partiet står för och driver en stark kritik av samhällsproblem.

Alternativ 1 blir svårt att försvara inför de väljare som man trots allt har fått, och som vill att partiet ska göra allt det kan för att driva en stark reformpolitik för ökad jämlikhet och utveckling. Alternativ 2 är lätt att säga, men svårt att klara i lägen där man tvingas fatta impopulära beslut och kompromissa.

När denna rapport skrivs har ännu inte samtliga kommunala styren kommit på plats efter valet. Det står dock klart att socialdemokratiskt ledda ortodoxa styren har minskat kraftigt. I skrivande stund har 38 sådana kommit på plats, jämfört med 79 kommuner innan valet. Antalet blocköverskridande styren ser ut att ligga på ungefär samma nivå, eller möjligen öka något jämfört med innan valet. (SVT, 2018)

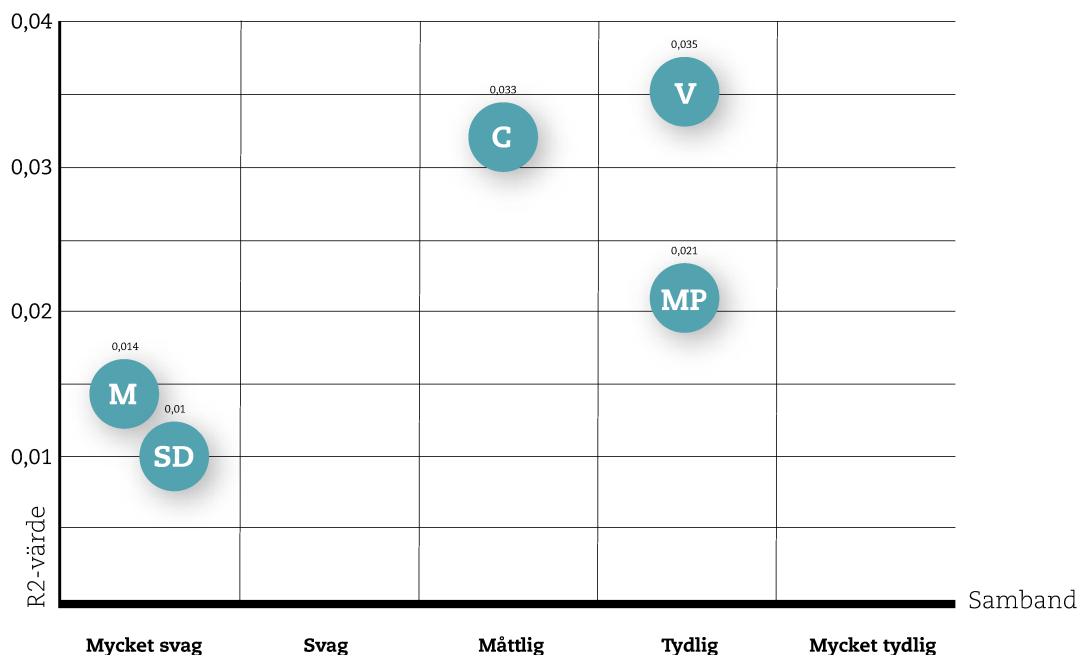
2.1.1 SUMMERING SOCIALDEMOKRATERNAS KOMMUNVAL 2018

- ◆ Socialdemokraterna tappar väljarstöd i 251 av landets kommuner. Endast i 39 kommuner har partiet fått ett ökat väljarstöd, jämfört med kommunvalet 2014.
- ◆ Socialdemokraterna gör i genomsnitt ett betydligt bättre val i storstäder jämfört med landsbygdskommuner, där partiet tappar stort. De starka socialdemokratiska fästena på landsbygden, där partiet under lång tid har dominerat den lokala politiken, har blivit betydligt färre.
- ◆ Översikten över de kommunala styrena visar att Socialdemokraterna har tappat betydligt fler väljare i kommuner där de suttit vid makten, än där partiet har suttit i opposition. Störst är tappet där de har suttit i traditionella rödgröna styren. I de kommuner där partiet har suttit i opposition är väljartappet mindre, särskilt där en oortodox borgerlig koalition har styrt.

2.2 VÄLJARSTRÖMMAR

Efter att det har konstaterats att Socialdemokraterna har tappat många väljare ute i kommunerna, blir den naturliga följdfrågan vart dessa väljare har tagit vägen. Matris 1 illustrerar hur stor del av Socialdemokraternas nedgång som kan förklaras av andra partiers uppgång, utifrån kommunvalsresultatet i samtliga Sveriges 290 kommuner. De partier som får uppfattas utgöra störst hot i kampen om de socialdemokratiska väljarna har valts ut: Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet, Moderaterna och Sverigedemokraterna. Att något annat parti går fram när Socialdemokraterna backat betyder inte nödvändigtvis att Socialdemokraternas väljare gått direkt till det andra partiet. I stället visar matris 1 vilka partier som ökar sitt väljarstöd, i de kommuner där Socialdemokraterna tappar. På så vis undersöks samvariationen mellan de två partiernas processer.

Matrisen bygger på regressionsanalyser som har körts utifrån databasen från Valmyndigheten och Statistiska Centralbyrån. Dessa redovisas med fullständiga grafer i appendix.

MATRIS 1: UPPGÅNG FÖR ANDRA PARTIER DÄR SOCIALDEMOKRATERNA TAPPAR VÄLJARSTÖD

Matris 1 visar hur andra partiers uppgång i väljarstöd runtom i kommunerna har samvarierat med Socialdemokraternas nedgång. Vänsterpartiet är det parti vars uppgång i högst utsträckning samvarierar med nedgång i väljarstöd för Socialdemokraterna. Sambandet (lutningslinjen) är tydligt, och R2-värdet visar att 3,5 % av variationen i Socialdemokraternas väljarstöd kan förklaras av en uppgång för Vänsterpartiet. Sverigedemokraternas uppgång visar sig inte samvariera med Socialdemokraternas nedgång runtom i kommunerna.

2.2.1 SUMMERING VÄLJARSTRÖMMAR

Efter att ha undersökt väljarströmmarna från Socialdemokraterna till andra partier kan följande konstateras:

- ◆ Sambandet mellan en nedgång för Socialdemokraterna och uppgång för andra partier är svagt i de flesta fall. En stark uppgång för Sverigedemokraterna generellt runtom i landet, och en generell nedgång för Socialdemokraterna tycks inte direkt korrelera med varandra eller förklara varandra. Snarare får de betraktas som två separata processer på kommunal nivå.
- ◆ I två fall framträder dock ett relativt tydligt samband: Vänsterpartiet och Centerpartiet. Såväl vad gäller lutningslinje som R2-värde. Vi kan därför konstatera att Socialdemokraterna har tappat väljare i två riktningar, både åt vänster och höger.

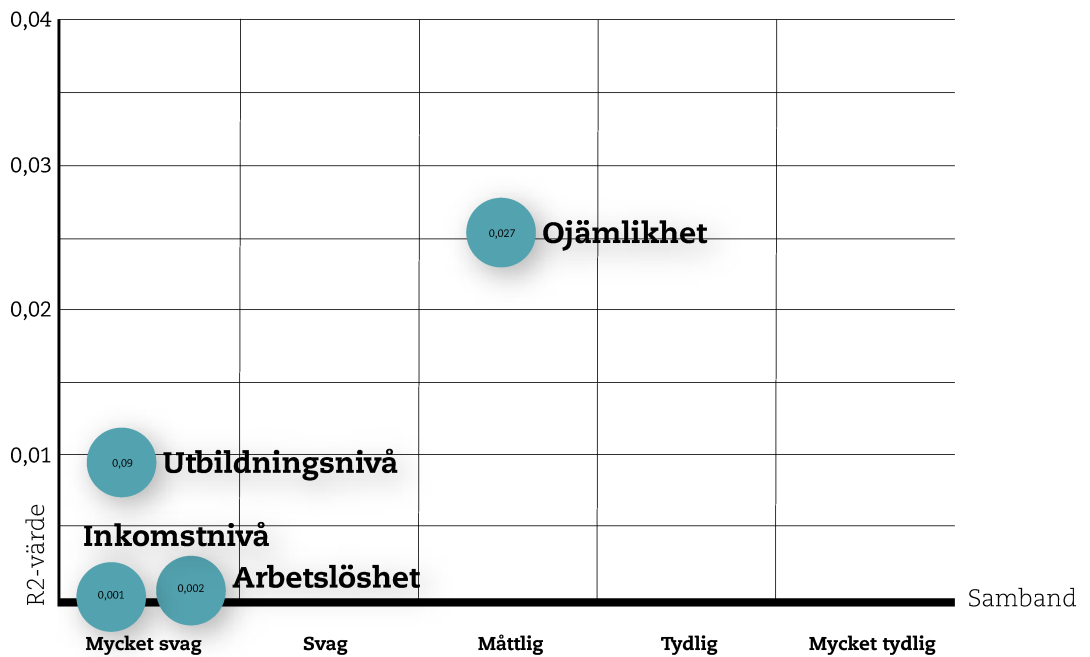
Det finns stora sakpolitiska skillnader mellan dessa två partier, särskilt inom områden som arbetsmarknad, välfärd och skatter. Men det finns en gemensam nämnare: migrationspolitiken. Såväl Vänsterpartiet som Centerpartiet har stått fast vid generösa regler för uppehållstillstånd när flera andra partier har lagt om sin politik till att bli mer restriktiv. Detta exempelvis genom att driva frågan om återinförd familjeåterförening och permanenta uppehållstillstånd som huvudregel. (SR, 2015) Däremot är Centerpartiet det parti som tillsammans med Sverige-

demokraterna satsar minst på migration och integration, eftersom de vill slopa många ny-anländas tillgång till socialförsäkringssystemet. Samtidigt har även Miljöpartiet stått upp för en så generös asyl- och migrationspolitik som möjligt, men har inte lika tydligt gynnats där Socialdemokraterna har tappat. Det är inte omöjligt att Miljöpartiets roll som regeringsparti – och som då har tvingats ta ansvar för den omläggning av migrationspolitiken som annars framför allt Socialdemokraterna har drivit – har lett till uteblivet stöd från väljare som vill se en så generös asyl- och migrationspolitik som möjligt.

2.3 SAMHÄLLSEKONOMISKA FAKTORER

Efter att ha klarlagt väljarströmmarna går vi vidare med att undersöka sambandet mellan olika samhällsekonomiska faktorer och väljarstödet för Socialdemokraterna i olika kommuner runtom i landet.

MATRIS 2: SAMHÄLLSEKONOMISKA FAKTORERS PÅVERKAN PÅ SOCIALDEMOKRATERNAS VÄLJARSTÖD

Matris 2 visar hur de utvalda samhällsekonomiska faktorerna påverkar förändringarna i Socialdemokraternas väljarstöd: ojämlikhet mätt genom Gini-koefficienten (SCB, 2018), utbildningsnivå mätt genom andel av befolkning med minst tre år på högskola (SCB, 2018), arbetslöshet (Ekonomifakta, 2018), samt inkomstnivå (SCB, 2018). Endast ojämlikhet visar upp ett måttligt (positivt) samband, som kan förklara 2,7 % av variationen i Socialdemokraternas väljarstöd. Det innebär att partiet har gjort bättre ifrån sig i kommuner där ojämlikheten är högre.

2.3.1 SUMMERING SAMHÄLLSEKONOMISKA FAKTORER

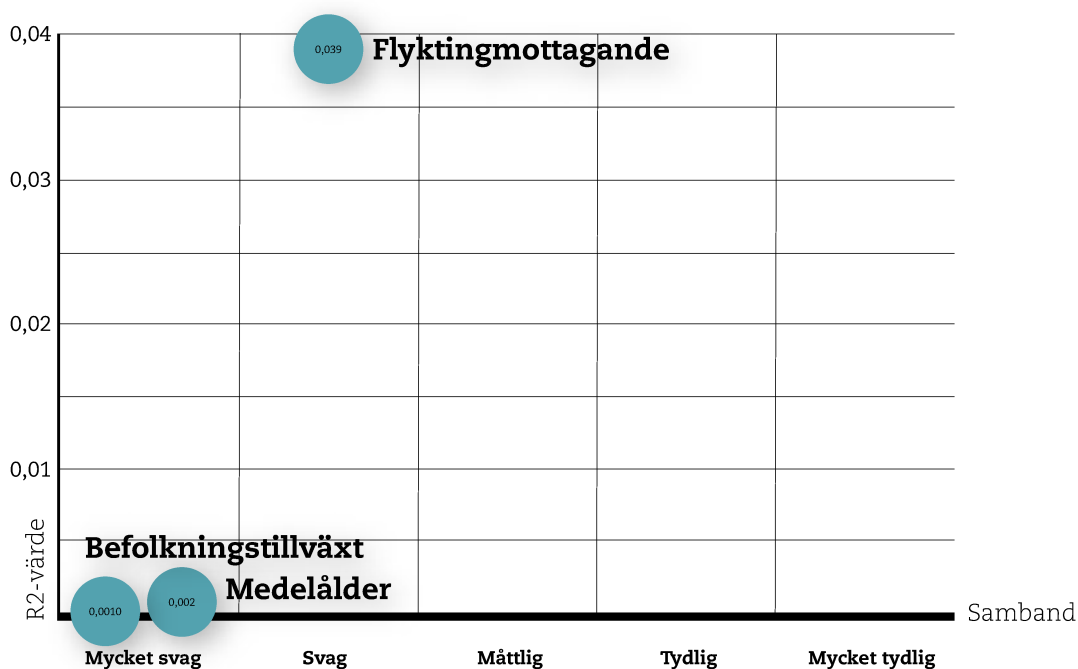
Efter att ha undersökt sambandet mellan en mängd samhällsekonomiska faktorer och väljarstödet för Socialdemokraterna i landets kommuner kan följande konstateras:

- ◆ Arbetslöshet, utbildningsnivå och inkomstnivå visar inget samband med förändringar i väljarstöd för Socialdemokraterna. Det går alltså inte att direkt förklara Socialdemokraternas tapp – eller enstaka framgångar – med vare sig grad av arbetslöshet, andelen med längre eller kortare utbildning eller hur många som har högre eller lägre inkomst.
- ◆ Ett svagt, men tydligt, samband kan dock ses vad gäller jämlikhet. Stödet för Socialdemokraterna har minskat i mindre utsträckning i kommuner som är mer ekonomiskt ojämlika. Detta kan tyckas något märkligt, men visar samtidigt på att det är där behoven framöver är som störst som är avgörande, inte vad man har åstadkommit den gångna perioden. Väljare tycks uppfatta välfärdssatsningar och sociala reformer som mer angelägna i kommuner där ekonomiska klyftor mellan människor är tydliga.

2.4 DEMOGRAFISKA FAKTORER

Nedan följer en tabell som undersöker sambandet mellan demografiska faktorer och förändringen av väljarstödet för Socialdemokraterna i kommunvalet 2018, jämfört med 2014.

MATRIS 3: DEMOGRAFISKA FAKTORERS PÅVERKAN PÅ SOCIALDEMOKRATERNAS VÄLJARSTÖD

Matris 3 visar hur de utvalda demografiska faktorerna har påverkat Socialdemokraternas väljarstöd: flyktingmottagande (SCB, 2018), medelålder (SCB, 2018), befolkningstillväxt (SCB, 2018). Endast flyktingmottagandet visar ett svagt samband. Socialdemokraterna har därmed gjort bättre ifrån sig i kommuner med högt flyktingmottagande. Det kan förklara 3,9 % av variationen i partiets väljarstöd.

Med tanke på Sverigedemokraternas profil, och fokus på invandring som enskild fråga, är det av intresse att också titta på hur flyktingmottagandet har påverkat stödet för det partiet. Det visar sig att motsatt förhållande råder jämfört med Socialdemokraterna: ett svagt negativt

samband framträder (se regressionsanalys i appendix). Det innebär att Sverigedemokraterna har fått ett ökat väljarstöd i kommuner med ett lågt flyktingmottagande. Detta förhållande kan förklara 3,9 % av variationen i Sverigedemokraternas väljarstöd.

2.4.1 SUMMERING DEMOGRAFISKA FAKTORER

- ◆ Befolkningstillväxt och medelålder i kommunerna visade sig inte kunna förklara variationen i Socialdemokraternas väljarstöd.
- ◆ Flyktingmottagande per capita under den senaste tio-årsperioden visade sig kunna förklara såväl en del av variationen i Socialdemokraternas väljarstöd som i Sverigedemokraterna. Men kanske inte på det sättet som många har trott: Socialdemokraterna presterade generellt sett något bättre i kommuner med ett högt flyktingmottagande, medan Sverigedemokraterna snarare hade starkare stöd i kommuner med lägre flyktingmottagande.

Sambandet ovan är intressant. Det har tidigare slagits fast att Socialdemokraterna har varit fortsatt starka i kommuner som tog emot många nyanlända under 2015. Resultatet här bekräftar den bilden. Å andra sidan har media fört fram att en av förklaringarna till Sverigedemokraternas framgångar runtom i landet är att de vunnit stöd i kommuner med en hög invandring, där andelen utrikes födda av befolkningen har ökat. (Aftonbladet, 2018)

Men sett till flyktingmottagandet den senaste tio-årsperioden tycks detta samband inte stämma. Snarare visar regressionsanalysen att Sverigedemokraterna har ett svagare stöd generellt i kommuner som tagit emot många flyktingar i förhållande till befolkning. Förklaringen att Sverigedemokraterna har fått ökat stöd för att människor är negativa till en hög invandring i sin hemort, visar sig därför sakna bärkraft här. Snarare kan en socialiseringsteori framträda där människor blir mer positiva till flyktingmottagande om de kommer i daglig kontakt med nyanlända, och knyter band och relationer med dem i vardagen. Det blir då svårare för en person som har knutit personliga band till nyanlända att rösta på ett parti som Sverigedemokraterna.

2.5 SAMMANSTÄLLNING KVANTITATIVA FAKTORER

Den kvantitativa undersökningen slår fast att Socialdemokraterna tappade stöd i många kommuner runtom i landet. Partiet gjorde i genomsnitt ett något bättre val på riksnivå än lokalt. Framförallt tappade Socialdemokraterna stora andelar väljare i gles- och landsbygdskommunerna, där en tredjedel av befolkningen bor.

Minskningen av väljarstöd för Socialdemokraterna på lokal nivå har samvarierat främst med ett stärkt väljarstöd för Vänsterpartiet och Centerpartiet. Sverigedemokraterna, som gör ett betydligt sämre val lokalt än på riksnivå, visar sig inte gå stärkta i kommuner där Socialdemokraterna tappar väljare.

Socialdemokraterna har tappat betydligt fler väljare i kommuner där de har styrt, särskilt i röd-gröna konstellationer. Väljartappet är mindre i kommuner där partiet har suttit i opposition.

De flesta av de samhällsekonomiska faktorer som valts ut visar sig inte kunna förklara förändringen i Socialdemokraternas väljarstöd. Undantaget är ojämlikhet. Det visar sig nämligen att Socialdemokraterna har gått bättre i kommuner med hög ojämlikhet.

Även vad gäller de demografiska faktorerna, så visar det sig att endast en av de utvalda faktorerna kan förklara förändringar i Socialdemokraternas väljarstöd. Nämligen flyktingmottagande. Undersökningen visade att Socialdemokraterna har gått bättre i kommuner med högt flyktingmottagande. Samtidigt framträder motsatt samband vad gäller stödet för Sverigedemokraterna. De har fått stärkt stöd i kommuner med lågt flyktingmottagande de senaste åren.

3. KVALITATIV UNDERSÖKNING

Den kvalitativa undersökningen grundar sig på de initiala resultaten från den kvantitativa analysen. I tabell 4 och 5 presenterades de tio kommuner i landet där Socialdemokraterna ökade sitt väljarstöd mest, samt de tio kommuner där partiet backade mest – i relativa termer. Utifrån detta urval av kommuner har djupintervjuer genomförts med ordföranden för några av de berörda partidistrikten, följt av intervjuer via mail med lokalmedier från några av de berörda kommunerna.

3.1 TELEFONINTERVJUER MED ORDFÖRANDEN FRÅN PARTIDISTRIKTEN OCH MAILINTERVJUER MED LOKALMEDIER

Samtliga partidistrikt som har någon kommun med på topp 10 eller botten 10-listan från tabellerna 4 och 5 har kontaktats. Nedan följer en lista på de ordföranden som lät sig intervjuas.

De ordföranden som intervjuades via telefon är:

1. Isak From, Västerbotten
2. Fredrik Lundh Sammeli, Norrbotten
3. Peter Hultqvist, Dalarna
4. Anna Lena Sörenson, Östergötland
5. Niklas Karlsson, Skåne

Vidare skickades förfrågningar till lokalmedier, som täcker de kommuner som återfinns i tabellerna 4 och 5. De som lät sig intervjuas via mail var följande:

1. Erik Strömberg, Ljusdals-Posten
2. Micke Ståhl, Ölandsbladet
3. Robert Sundberg, Dala-demokraten
4. Jimmy Karlsson, Vimmerby tidning
5. Anja Degerholm, Lokaltidningen Eslöv, Höör och Hörby

Intervjuerna med dessa fem ordföranden och fem journalister ligger till grund för den tematiska sammanställning som följer. Se appendix för de transkriberade intervjuerna i sin helhet.

3.1.1 PRAGMATISM OCH BLOCKÖVERSKRIDANDE STYREN

Det står klart att blocköverskridande styren är vanligt förekommande på lokal nivå, vilket skiljer sig kraftigt från riksnivå. Socialdemokraterna styr tillsammans med framförallt Centerpartiet, men också med Liberalerna och Moderaterna, i flera kommuner. I många fall är det uppskattade samarbeten, både hos partierna själva och hos väljarna. Partier kan finna varandra av olika skäl: samsyn i lokala frågor, gemensamt motstånd mot Sverigedemokraterna, eller det som flitigast lyfts fram: personkemi och ömsesidigt förtroende mellan lokala företrädare. Niklas Karlsson, ordförande i Skånes partidistrikt, sammanfattar det på detta vis:

”S har styrt med flera partier, men aldrig med SD. Borgerliga partier har då gått fram och

tagit ansvar för kommunen. Ofta personrelaterat, och med kommunala kopplingar. Blocköverskridande samarbeten har fungerat väl... Finns det någon konfrontativ företrädare från ett borgerligt parti så underlättar det inte samarbete. Men om personkemin klickar så blir det enklare.”

De många blocköverskridande styrena på lokal nivå belyser några av de många skillnader som finns mellan kommunal politik och rikspolitik. Många av de lösningar som tycks finnas på riksnivå uppstår inte på samma sätt på kommunal nivå, och partierna lyckas lättare bilda styren tillsammans. Det beskrivs ofta som att partierna lokalt är mer pragmatiska och har lättare att komma överens om vad som är det bästa för kommunen.

Det finns många fördelar med detta. Samtidigt är det problematiskt om det uppfattas som att det inte finns några ideologiska eller politiska skiljelinjer i kommunpolitiken. Stora delar av välfärden och skattepolitiken – liksom bostadsbyggande, mottagande av nyanlända och jobbpolitiken, som det finns stora politiska skillnader i – är kommunala angelägenheter.

I samtliga fall – både där partiet har tappat kraftigt och där man har ökat – där Socialdemokraterna har samarbetat över blockgränsen har partiet också efter valet varit positivt inställda till detta samarbete. I de fall partiet har ”straffats” för att ha tagit ansvar i blocköverskridande styren har man ändå resonerat som att det hade varit ännu värre (läs: SD hade fått inflytande) om man inte hade tagit detta ansvar.

3.1.2 ANSVARSFULLA LOKALA FÖRETRÄDARE

Flera intervjupersoner lyfter fram vikten av att Socialdemokraterna har lokala företrädare som är förtroendeingivande. Det är viktigt för väljarna att det är personer som de känner igen, och som uppfattas som ansvarsfulla och dugliga att sköta kommunens ekonomi. Flera av intervjupersonerna menar att detta är en viktigare faktor för att få väljarnas röst lokalt än ideologiska ställningstaganden, sakpolitiska utspel, och till och med samhällsutveckling. Att visa upp duglighet upplevs angeläget av väljarna, och förtroendeingivande lokala företrädare lyfts fram i flera intervjuer som en allt jämt stark gren för Socialdemokraterna.

Sverigedemokraterna och lokala missnöjespartier har svårare att uppvisa sådan duglighet och resultatbaserat förtroende, då de ofta uppfattas som mindre seriösa och ofta olämpliga att ansvara för kommunens styre och ekonomi. Peter Hultqvist, ordförande för Dalarnas partidistrikt, sammanfattar de socialdemokratiska valframgångarna i Dalarna så här:

”Trovärdighet i ledarskapet är avgörande. I beslutens skärningspunkter är vi i fas med vad människor har för uppfattningar. Man känner att kommunledningen har grepp över läget, med bra relation till det lokala näringslivet och har fått igång lokala projekt. Vi höjer oss lite över mängden och de andra partierna får anpassa sig. Man använder initiativets makt.”

Att uppfattas som ansvarsfulla när det gäller kommunens ekonomi, och ha lokala företrädare som sticker ut tycks vara förklaringen också bakom Socialdemokraternas framgångsrika kommunval i Borgholm, på Öland. Micke Ståhl på Ölandsbladet beskriver det som följer:

”Valframgången i år för S var väntad: Det byggs som aldrig förr i kommunen, ekonomin är god, det har gjorts flera satsningar som slagit väl ut och kommunen har klarat både flykting- och vattenkriser. På många sätt har det vänt för kommunen. Ilko Corkovic anses dessutom allmänt som ett bra kommunalråd...”

3.1.3 ”UNDERDOG”-PERSPEKTIV OCH MISSNÖJESRÖSTNING

Det framgår i flera intervjuer att det kan straffa sig att styra på lokal nivå – om inte andra faktorer väger upp detta. Att sitta i det kommunala styret kan vara en otacksam uppgift då man ständigt ställs till svars för saker som inte fungerar lokalt, samtidigt som man väldigt sällan tillskrivs beröm när det går bra. Det är lättare att få väljarstöd i opposition, då partiet kan slå underifrån. Och väljare tenderar att vara förändringsinriktade. Socialdemokraterna har inte sällan nått lokala framgångar när partiet befunnit sig i opposition, och samtidigt kunna visa på en större duglighet över kommunens ekonomi. Erik Strömberg på Ljusdals-Posten beskriver partiets lokala valframgångar i Ljusdal på det här viset:

”Socialdemokraterna, som varit kommunens största parti men ändå i opposition, har varit kritiska till hur ekonomin hanterats politiskt... Rent teoretiskt kan man tänka sig att S har gynnats av att vara i opposition och kunnat beklaga sig över det nuvarande styret.”

Vid sidan av att sitta i opposition finns det andra sätt som andra partier har lyckats attrahera missnöjeströster. Centerpartiet har på flera håll lyckats kanalisera en stad-landsbygdskonflikt, där den rödgröna regeringen utmålas som storstadsfixerad och arrogant. Dessutom har regeringssamarbetet med Miljöpartiet varit impopulärt på många håll, särskilt i Västerbotten och Norrbotten, då partiet har upplevts landsbygdsfientligt. Socialdemokraterna har då hamnat i försvarsställning för sin regeringspartner. Sverigedemokraterna och lokalt förankrade populistiska partier, som fokuserar på en fråga, har vunnit mark genom att rikta udden mot ett socialdemokratiskt etablissemang. Förändring mot det som varit har då varit tillräckligt för att lyckas locka röster, utan att presentera en egen politik för samhällsutveckling.

Detta spelar väl in i ett ofta borgerligt eller sverigedemokratiskt narrativ: om den socialdemokratiska maktarrogansen, den modiga och ärliga oppositionen (man själv) samt behovet av att visa sitt missnöje med Socialdemokraterna.

3.1.4 DISKREPANS MELLAN RESULTAT OCH UPPLEVD UTVECKLING

Det har i flera kommuner vuxit fram en klyfta mellan det som det S-ledda kommunala styret lyfter fram som stora framgångar, och många medborgares egna upplevelser. Att det går bra för en kommun när det gäller ekonomin, arbetsmarknaden och annat har inte visat sig vara någon garanti för att få ökat väljarstöd för de styrande partierna. Många människor i kommunen kan nämligen ändå ha starka känslor av att skolan, vården och omsorgen blir sämre, och att offentliga platser blivit mindre trygga än tidigare. Detta har ofta betecknats som ”de stigande förväntningarnas missnöje”, och är varje seriös politikers otacksamma mardröm. Detta kan ha spelat en väsentlig roll i förklaringen av Socialdemokraternas valresultat i flera kommuner där man tappade stöd.

Anna Lena Sörenson, ordförande för Östergötlands partidistrikt där Socialdemokraterna har tappat väljarstöd i flera kommuner, beskriver det så här:

”Arbetslösheten har sjunkit, och sysselsättningen ökat. Det borde nästan ha gynnat oss. Men det ser mer diffust ut, handlar nog snarare om människors verklighetsuppfattning och bild av vart samhället är på väg.”

Det blir således en strid om uppfattningen av verkligheten. Detta har påverkat såväl den nationella som den internationella politiken de senaste åren, med Trump och USA som ett exempel (även om förklaringen i det fallet är mer komplext). Sörensons utmaning understryks i flera andra intervjuer. Isak From, ordförande i Västerbottens partidistrikt uttryckte det konfunderat:

”I Lycksele, där vi har räddat Skatteverket, Arbetsförmedlingen och fått tillväxt bland träindustrin med mera, har vi ändå förlorat. Vi förstår inte detta...”

Den diskrepans som har uppstått mellan positiva resultat för en kommun, och medborgarnas upplevelser om att saker blir sämre, har missgynnat styrande partier generellt och Socialdemokraterna specifikt. Sverigedemokraterna och de lokala missnöjespartierna har lyckats fånga upp detta, ifrågasatt fakta, lovat enkla lösningar på komplexa problem – och ställt grupper mot varandra. Det har lyckats vinna många väljare.

Detta må uppfattas otacksamt eller orättvist av de partier som kämpar och försöker att visa på förbättringar men ändå inte får erkännande av väljarna för detta. Men väljarna har per definition tolkningsföreträde kring vad som är avgörande för hur de till sist väljer att rösta. Det behöver partierna förhålla sig till.

En viktig lärdom är därför att bättre förstå hur olika väljargrupper tänker och hur de värderar olika frågor. Det innebär inte att man som socialdemokratisk politiker ska agera som en vindflöjel och göra våld på sina egna värderingar. Men det går att anpassa vilka av alla socialdemokratiska förslag och satsningar man väljer att prioritera – och hur man gör det.

Många väljare tyckte exempelvis uppenbarligen inte att frågorna om ökad sysselsättning och fler statliga myndigheter i kommunen vare sig engagerade dem eller berörde dem direkt – i tillräcklig utsträckning för att de skulle välja att rösta på Socialdemokraterna. Det betyder inte att det var fel att driva dessa frågor. Väljarstödet kanske hade sjunkit ännu mer om man inte hade gjort det. Och för alla de som verkligen fick ett jobb på grund av dessa satsningar betyder det givetvis mycket. Tyvärr är det långt ifrån alltid de inser att det ligger politiska beslut bakom att arbetstillfällena uppstår eller bevaras.

Men framför allt kan en väg framåt handla om att hitta frågor som antingen väcker känslor – men på ett positivt sätt (till skillnad från de högerpopulistiska) – eller som har direkt betydelse för enskilda väljare.

Socialdemokratisk politik bygger på en stolt upplysningstradition, där man med rationella argument, fakta och logik visar hur ett samhällsproblem kan lösas. Det är ett i grunden mycket klokt förhållningssätt som inte bör skrotas. Men det kan också leda till att socialdemokratisk

politik uppfattas byråkratisk, teknisk eller systemorienterad på ett sätt som inte mobiliserar väljare.

Det kan därför kommunikativt och i urval av frågor behövas en större insikt om att man kan behöva illustrera vilket samhälle partiet vill se genom att lyfta mindre viktiga frågor – som fler väljare dock kan relatera till. Frågan om religiösa friskolor är ett exempel på en fråga som har begränsad betydelse i omfattning. Men alla väljare kan relatera till den, och att kräva ett stopp för religiösa friskolor sänder tydliga signaler om såväl det sekulära samhället som barns rättigheter och – inte minst – att skolan ska vara en plats där elever med olika bakgrunder kan mötas, inte ett sätt att dela upp barn utifrån deras föräldrars livsåskådning. Det blir en kraftfull och engagerande bild av vilket samhälle socialdemokratin vill se.

Socialdemokratisk politik bygger också på att helhetsperspektiv och en förmåga att lyfta blicken för att se på hela samhällets utveckling. Inte heller det är på något sätt fel. Tvärtom. Men samhället består ändå av människor, som tänker och agerar både enskilt och i grupp. Därför behöver socialdemokratisk politik också utformas så att den visar hur satsningar är bra både för ett mer jämlikt samhälle och för den enskilde mer direkt. Väljarnas fråga ”what’s in it for me” får inte enbart avfärdas som ett oacceptabelt borgerligt snävt och egoistiskt sätt att tänka. Socialdemokratisk politik handlar till syvende och sist om att förbättra livsvillkoren för fler människor.

Att bättre välja ut och formulera politiska idéer och förslag som – i kombination med bredare satsningar på ett mer jämlikt samhälle – väcker känslor och innebär tydliga, konkreta förbättringar för fler i deras vardag kan vara en viktig faktor för att bättre svara upp mot väljarnas förväntningar.

3.1.5 SJUKVÅRDEN: CENTRAL FRÅGA ÄVEN LOKALT

Sjukvården, som ligger på landstingsnivå, tycks ha påverkat valutgången också på kommunal nivå. Flera intervjuer lyfter fram sjukvården som den viktigaste frågan. Det tycks generellt sett ha varit en fråga som Socialdemokraterna har förlorat på. Detta trots att partiet har gedigen erfarenhet och – enligt nationella mätningar – högt förtroende i sjukvårdsfrågorna. Men partiet har i kommunpolitiken förvånansvärt ofta fått ställas till svars för människors missnöje över långa vårdköer, och otillgänglig vård.

Flera lokala sjukvårdspartier har nått stora valframgångar. Det har varit en tacksam fråga för att få missnöjesröster, då det ofta har räckt med att kritisera den nuvarande situationen utan att komma med egna politiska lösningar. I Norrbotten blev Sjukvårdspartiet större än Socialdemokraterna, och de har även nått framgångar kommunalt i bland annat Haparanda. Fredrik Lundh Sammeli, ordförande för Norrbottens partidistrikt, beskriver partiet som följer:

”De har ständigt kritiserat situationen, utan att lägga en egen budget och visa hur man vill ta tag i problemet.”

Peter Hultqvist är ännu fränare i sin kritik mot det lokala missnöjespartiet i Dalarna, som nådde stora framgångar:

”Dalarnas sjukvårdsparti står för en populistisk hållning: mer sjukvård för alla överallt. De har gett uttryck för funderingar om alternativa läkemedel och ifrågasätter vetenskap. En av deras ledande företrädare har blivit av med läkarlegitimationen. Det är helt åt helvete.”

Bristfälliga argument och oseriösa företrädare till trots, så seglar sjukvården upp som en förlorarfråga för Socialdemokraterna i detta val. Det finns därför starka skäl till såväl självrannsakan som en djupare analys, för att förstå varför partiets sjukvårdspolitik har upplevts otillräcklig av många väljare.

Men partiet behöver också generellt bli bättre på att möta och hantera populism. Det behöver ske på ett sätt som också fortsättningsvis bygger på en stolt tradition av att lägga seriösa, väl underbyggda, hållbara och ansvarsfulla förslag. Men Socialdemokraterna behöver – återigen – bli bättre på det som populisterna är duktiga på: att väcka känslor och engagemang. Utmaningen är att göra det utan att själva bli oseriösa populisterna.

3.2 SAMMANFATTNING KVALITATIVA FAKTORER

Intervjuerna med ordföranden från partidistrikten, och lokalmedier, understryker det som den kvantitativa undersökningen redan påvisat. Det finns ingen enskild, enkel förklaring till Socialdemokraternas väljartapp i kommunerna. Några trender och lärdomar framkommer dock från intervjuerna:

- ◆ **Pragmatism & blocköverskridande samarbeten.** Det partipolitiska landskapet skiljer sig kraftigt på kommunal nivå jämfört med risknivå. Blocköverskridande samarbeten mellan Socialdemokraterna och framförallt Centerpartiet, men också Liberalerna och Moderaterna, förekommer flitigt på kommunal nivå till skillnad mot riksnivå. Partierna på olika sidor blockgränsen kan enas av olika skäl: samförstånd i lokala frågor, personkemi, eller gemensamt motstånd mot Sverigedemokraterna. Att under föregående mandatperiod ha tagit sådant ansvar har ibland men inte alltid gynnat Socialdemokraterna i detta val. Men oavsett, så har partiet inte ångrat att man har tagit ansvar, till exempel för att hålla nationalism, högerpopulism och radikalkonservatism borta från makten lokalt – även om det har gjort att man har tappat väljare. Alternativet hade nämligen kunnat vara ännu värre.
- ◆ **Bristande förtroende och dålig ansvarskänedom i sjukvårdsfrågor.** Sjukvården nämns av flera som en mycket viktig fråga lokalt. Detta trots att frågan ligger på landstingsnivå. Det antyds i flera intervjuer att Socialdemokraterna förlorade denna fråga gentemot andra partier, då upplevda problem såsom långa köer beskylls på det lokala styret, eller på den rödgröna regeringen – trots att frågorna framför allt ligger på den tredje nivån: landstinget. Socialdemokraterna har därför hamnat i försvarsställning, mot ett brett missnöje som man lokalt har haft svårt att värja sig emot.
- ◆ **Ansvarstagandets förbannelse.** Flera intervjuer bekräftar den tidigare presenterade trenden: det straffar sig att styra. Väljarna är förnyelsesinriktade, och håller ofta det kommunala styret ansvarigt för dåliga saker, samtidigt som de inte tillskriver det beröm för saker som går bra.

- ◆ **Underdog vs etablissemang.** I flera kommuner där Socialdemokraterna har tappat väljare tycks man ha hamnat på fel sida i en populistiskt konstruerad konflikt mellan ett makt-arrogant etablissemang och en verklighetsförankrad "underdog". Ett "underdog"-perspektiv tycks vara effektivt för att nå lokala väljarframgångar. Detta kan ta sig i uttryck på flera sätt, vid sidan av att oppositionspartier gynnas. Centerpartiet har på flera håll lyckats göra sig till uttolkare av en konflikt mellan stad och landsbygd, där den rödgröna regeringen har fått representera en arrogant, avlägsen och verklighetsfrånvärd storstad. Ett annat exempel är de lokala missnöjespartier som inte återfinns på riksnivå, men som samlar starkt stöd i flera kommuner. För det mesta handlar det om populistiska partier som fokuserar på en enstaka fråga, och samlar många missnöjesröster. Det är vanligt förekommande att dessa partier är i polemik med Socialdemokraterna, och allierar sig med borgerliga partier. Det faktum att Sverigedemokraterna samlar markant högre väljarstöd i riksdagsvalet än i kommunvalet kan delvis förklaras av att vissa väljare röster på Sverigedemokraterna på riksplanet men på de lokala missnöjespartierna i kommunvalet.
- ◆ **Företrädarnas betydelse.** Vikten av lokalt politiskt ledarskap är något som lyfts fram i flera intervjuer. Att ha företrädare som folk känner till, respekterar och har förtroende för, lyfts fram av flera som viktigare än ideologiska ställningstaganden eller sakpolitiska utspel. Att uppvisa ansvar för exempelvis kommunens ekonomi, och vinna förtroende hos väljarna som dugliga att styra deras kommun, framträder allt jämt som en stark gren hos Socialdemokraterna. Här brister Sverigedemokraterna och lokala missnöjespartier i högre utsträckning. Detta är dock oftare en förklaringsfaktor där det har gått bra än där det har gått dåligt. Socialdemokraterna har – generellt sett – varit bra på att ha bra ledare, och dåliga på att ha dåliga ledare.
- ◆ **De stigande förväntningarnas missnöje.** Det tycks i flera kommuner där partiet har tappat stöd funnits en diskrepans mellan den förda politiken och uppnådda resultat å ena sidan, och människors upplevelse av den lokala samhällsutvecklingen å andra sidan. Stora offentliga investeringar i infrastruktur, bibehållen närvaro av myndigheter lokalt, en låg arbetslöshet, hög sysselsättning och sund ekonomi har – visar det sig – inte varit någon garanti för att människor har upplevt att saker fungerar bra. Den subjektiva magkänslan hos många kan fortfarande vara att tågen inte går i tid, att jobben försvinner, och att allt var bättre förr. Detta missnöje spås på och fångas upp av Sverigedemokraterna på många håll i landet, och av lokala missnöjespartier på andra håll. Situationen ringar in en viktig utmaning för styrande socialdemokrater, på lokal nivå såväl som på riksnivå: hur bemöter man människors upplevda oro, byggd på känslor, med sakpolitiska resultat och samhälleliga framsteg? Ett sätt kan vara att driva politik som dels berör och engagerar mer, dels upplevs som mer relevant utifrån väljarnas egna livssituation.

4. SLUTSATSER

Utifrån de kvantitativa och kvalitativa undersökningarna av Socialdemokraternas resultat i kommunvalet 2018 kan flera slutsatser dras – dels för att förklara, dels för att peka ut möjliga vägar framåt.

Socialdemokraterna gjorde ett bättre riksdagsval än kommunval, och tappade väljarstöd i en stor majoritet av Sveriges 290 kommuner. Nedan följer ett antal förklaringsfaktorer – och förslag för hur dessa kan hanteras framåt:

FAKTOR	FÖRKLARING	FÖRSLAG
Landsbygdsfrågorna	Socialdemokraterna tappade särskilt mycket i landsbygdskommunerna – och ofta till Centerpartiet, som exploaterade stad-landsbygdskonflikten under valrörelsen.	Fokusera på politiska förslag som kan skapa ökad framtidstro i landsbygdskommuner. Lyft egna lokala förslag som kan mobilisera fler väljare. Var ansvarsfulla, men hitta en tydlig kontrast. Den behöver dock inte vara mot storstäder som sådana, utan snarare riktad emot Moderaternas ovilja att med politiska medel se till att hela landet kan leva.
Storstadsperspektiv	Socialdemokraterna gjorde relativt sett bättre ifrån sig i storstäderna – förutom i Göteborg där partiet tappade mer på grund av det mycket specifika läget med missnöjespartiet Demokraterna.	Fortsätt att bygga på insikterna bakom den relativa valframgången detta val: all politik är lokal – även i storstäder.
Välfärden	Socialdemokraterna har ofta prioriterat välfärden framför skattesänkningar. Men partiet har i vissa kommuner dels drabbats av att framför allt Vänsterpartiet har kunnat lova ännu mer, dels av att ibland ha tagit svåra, ansvarsfulla men också impopulära beslut.	Fortsätt att fokusera på välfärd framför skattesänkningar. Men hitta nya och spetsigare sätt att synliggöra denna prioritering – och bygg på med kontrast (i majoritet) och problemetablering (i opposition).
Populism	SD ökade visserligen i de flesta kommuner, men inte alls lika mycket som i riksdagsvalet (vilket i sin tur också blev en lägre ökning än vad mätningarna hade visat). I många kommuner har	Stärk insikter, kompetens och kapacitet att bemöta och ta tillbaka initiativ från populistiska krafter – men utan att själva bli populistiska. Mobilisera, engagera och visa på tydlig kontrast,

FAKTOR	FÖRKLARING	FÖRSLAG
	<p>dock andra missnöjespartier tagit många väljare genom klassiska populistiska grepp: ställa ett enat och homogent folk mot en korrumpierad maktelit, exploatera och förstora faktiska problem och missförhållanden och ignorera positiv utveckling på makroplanet, samt att lova enkla och kraftfulla lösningar på komplexa problem.</p>	<p>samt att våga ta ut svängarna något, inte agera allt för ängsligt och bygga på arbetarrörelsens styrka: värderingarna, folkrörelsen och den reformistiska förmågan att omvandla visioner och idéer till faktisk politik.</p>
<p>Migration</p>	<p>Migrationsfrågan kan ha spelat roll för Socialdemokraternas tapp under 2015 – 2016, innan omläggningen hade satt sig ordentligt. Men under valrörelsen spelade den en begränsad roll i kommunvalet. Det enda sambandet mellan hur stort mottagande av asylsökande eller nyanlända en kommun har och väljarstödet trycks vara att S har större stöd i kommuner med stort mottagande och SD har stort stöd i kommuner med lågt mottagande. Det finns inte heller någon tydlig direkt överströmning av väljare från S till SD detta val.</p>	<p>Undvik överdriven ängslighet kring asylmottagande. Fortsätt att fokusera på integration: att se till att nyanlända får jobb, en bostad och utbildning – både för vuxna och barn. Migration hänger ihop med hur väl vi lyckas med integration. Men framför allt är migrationsfrågorna i första hand en global och europeisk fråga. Inget enskilt land – än mindre en enskild kommun – kan bedriva en helt oberoende migrationspolitik. Däremot bör så väl svenska kommuner som svenska staten och svenska representanter i EU-parlamentet fortsätta att arbeta för höjda nivåer och standards i mottagandet både själva och i övriga EU. Kontrastera mot Moderaternas och Sverigedemokraternas ineffektiva och svaga integrationspolitik.</p>
<p>Straffar sig att styra</p>	<p>Socialdemokraterna uppvisar klart bättre valresultat i de kommuner där partiet har suttit i opposition, jämfört med där de har suttit och styrt. Bäst har det gått när partiet har suttit i opposition mot ett oortodoxt styre – till exempel de borgerliga plus Miljöpartiet.</p>	<p>Undvik inte möjligheter att styra. Det finns ingen naturlag som säger att man alltid förlorar för att man är med och styr. Väljarna uppskattar också ansvarstagande, seriositet och duglighet i att kunna styra. Men se till att leva efter det gamla politiska talesättet: ”i ständig opposition – mot orättvisor”. Tappa alltså inte samhällskritiken eller arbetet med att stärka framtidshopp genom realistiska visioner. Undvik att</p>

FAKTOR	FÖRKLARING	FÖRSLAG
		agera så att väljarna kan uppfatta partiet som antingen maktarrogant, systemkramare, förvaltare eller verklighetsfrånvänt och dåligt förankrat.
Ekonomisk ojämlikhet	Socialdemokraterna presterade relativt sett bättre i kommuner som präglas av större ekonomisk ojämlikhet. Det kan ha gjort att sociala reformer och progressiv omfördelningspolitik uppfattas som mer angeläget hos väljare som direkt känner av stora ekonomiska klyftor.	Arbeta mer aktivt med att synliggöra klyftor och ojämlikhet i kommunen. Gör analyser, skriv rapporter, uppmärksamma enskilda fall som kan illustrera och jämför med andra kommuner för att visa hur läget är i den egna kommunen. Se till att tydliggöra hur partiets olika förslag alltid – men på olika sätt – syftar till att stärka jämlikheten mellan människor.
Förtroende för företrädarna	Undersökningen visar att S har fått relativt sett högre väljarstöd i kommuner där man har haft populära företrädare som har starkt förtroende som lokala ledare. I kommunpolitiken kan duglighet till och med betyda mer än ideologi och sakpolitik. Just ansvar och duglighet är också en svag gren för Sverigedemokrater och missnöjespartier.	Satsa på att ge de ledande företrädarna goda förutsättningar att göra ett bra jobb. Socialdemokratin är en folkrörelse, och ska bygga mycket på det. Men i den politiska och massmediala verklighet vi lever i är det viktigt att ha lokala företrädare som har starkt förtroende och goda förutsättningar att visa upp en både ansvarsfull, duglig och samtidigt engagerande politik. Tappa inte den ideologiska och sakpolitiska kompassen, men fokusera samtidigt på att ha dugliga företrädare som får saker och ting gjorda.
De stigande förväntningarnas missnöje	Väljarnas uppfattning om hur det går för kommunen stämmer inte alltid överens med hur styret ser på utvecklingen. En hög sysselsättning, låg arbetslöshet, bibehållen närvaro av statliga myndigheter med mera är ingen garanti för ett starkt väljarstöd. Om människor lokalt upplever sig otrygga, eller har känslan att skolan, vården och annat bara blir sämre, är de svåra att övertyga om att deras kommun är på rätt väg. Det har	Ta kontroll över dagordningen i det offentliga samtalet – genom att proaktivt driva ”egna” prioriterade massmedialt samt haka på olika debatter som uppstår. Verka för att S alltid ska vara med och sätta sin bild av problemet – på ett sätt som bidrar till att sätta fokus på jämlikhets- och utvecklingsdimensioner av frågan. Arbeta mer med frågor som väcker känslor: upprördhet, motstånd eller framtids-

FAKTOR	FÖRKLARING	FÖRSLAG
	<p>gynnat Sverigedemokraterna och lokala missnöjespartier, som kommer med förenklade lösningar på komplexa problem och ställer grupper emot varandra.</p>	<p>hopp. Förmedla inte enbart statistik och fakta, utan illustrera med hur det påverkar enskilda och samhället på ett sätt som gör att väljarnas engagemang tänds. Samtidigt ska detta inte göras genom att bli helt igenom populistiskt som förnekar fakta eller komplexiteten i en fråga. Denna balans är svår, men nödvändig.</p>
<p>Tillgängligheten inom sjukvården</p>	<p>Socialdemokraterna tycks på många håll ha förlorat på att ha hamnat i försvarställning mot långa vårdköer och andra problem som människor upplever med framför allt tillgängligheten inom vården. Även om sjukvården ligger på landstingsnivå har frågan tveklöst påverkat utgången i såväl kommunvalet som riksdagsvalet.</p>	<p>Ta människors oro på allvar. Tydliggör att det är landstinget som har ansvar. Men kommunföreträdare behöver samtidigt ta rollen som allmänpolitiker och svara på frågor eller lyssna in – med fokus på hur S kan stärka tillgången till en bra och kvalitativ vård för alla – inte bara de som har resurser. Tydliggör att skiljelinjerna ligger mellan ökade resurser till vården eller stora skattesänkningar – samt satsningar på och tillit till personalen snarare än till en teoretisk nyliberal managementmodell kallad New Public Management.</p>
<p>Skolan</p>	<p>Skolfrågorna hamnade i hög utsträckning i skymundan detta val, med undantag för systemfrågor som vinster inom friskolorna eller religiösa friskolor. Allt detta är viktigt, men skolan upptar ungefär halva kommunens budget, och är ett helt avgörande område för ett framtidsparti som Socialdemokraterna. Det är i skolan som grunden för ett jämlikt eller ojämnt samhälle börjar. De frågorna borde dominera den kommunpolitiska debatten helt. Men eftersom ansvaret för skolfrågorna delas mellan staten, kommunen och de olika privata huvudmännen, så kan vissa kommunpolitiker uppleva att det är svårt att ”göra politik” av frågorna fullt ut.</p>	<p>Ta fler skolpolitiska initiativ, prioritera dessa frågor där S har relativt starkt förtroende och populistpartierna har relativt svagt. Fokusera på både likvärdighet/jämlikhet och höjda kunskapsresultat. Hitta en tydlig kontrast till de borgerligas vurm för system (t ex friskole- och skolvalssystemen) medan S har tydligare fokus på eleverna och lärarnas förutsättningar. Även här handlar det om att tydliggöra konflikten mellan att satsa ökade resurser på skolan och att sänka skatten. Tydliggör vilka förändringar detta innebär konkret för eleverna i skolan.</p>

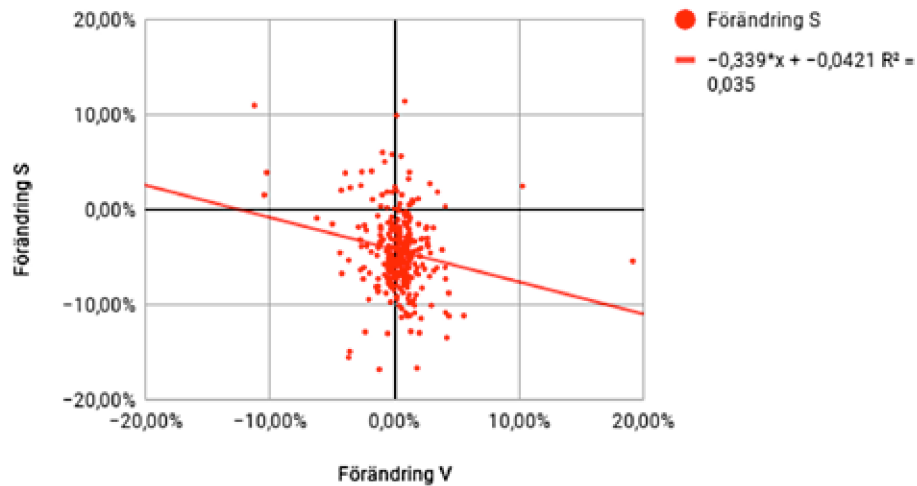
6. REFERENSER

- Aftonbladet. (den 16 september 2018). *Här finns de olika partiernas väljare*. Hämtat från Aftonbladet: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/bKv43v/har-finns-de-olika-partiernas-valjare>
- Dagens Samhälle. (2018). *Nya maktchanser för Alliansen*.
- Dagens Samhälle. (2018). *Tufft att styra över gränsen*. Dagens Samhälle.
- Ekonomifakta. (2018). *Arbetslöshet*. Hämtat från Ekonomifakta: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Nyckeltal-for-regioner/?var=17255>
- Jordbruksverket. (den 15 april 2015). *Så här definierar vi landsbygd*. Hämtat från Jordbruksverket: <http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/etjansterforutvecklingavlandsbygden/alltomlandet/sahardefinierarvilandsbygd.4.362991bd13f31cadcc256b.html>
- SCB. (2018). *Befolkningens medelålder efter region och kön*. Hämtat från Statistiska Centralbyrån: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101B/BefolkningMedelAlder/?rxid=586d4b4b-f0d1-42d6-a2f5-193f27ea91c0
- SCB. (2018). *Befolkningsstatistik*. Hämtat från Statistiska Centralbyrån: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/>
- SCB. (2018). *Folkmängden efter region, ålder, kön och år*. Hämtat från Statistiska Centralbyrån: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101A/FolkmangdNov/table/tableViewLayout1/?rxid=139fd697-0224-41fd-bf3f-c9d1e7506e5b#
- SCB. (2018). *Inkomster och skatter*. Hämtat från Statistiska Centralbyrån: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/>
- SR. (den 10 December 2015). *C och V sticker ut i flyktingpolitiken*. Hämtat från Sveriges Radio: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3993&artikel=6322834>
- SVT. (den 11 november 2018). *Alliansstyre i flest kommuner*. Hämtat från SVT: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/valjarna-overgav-s-nu-ritas-kartan-om-i-kommunerna>
- Valmyndigheten. (2018). *Valpresentation 2018*. Hämtat från Valmyndigheten: <https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/R/rike/index.html>

7. APPENDIX

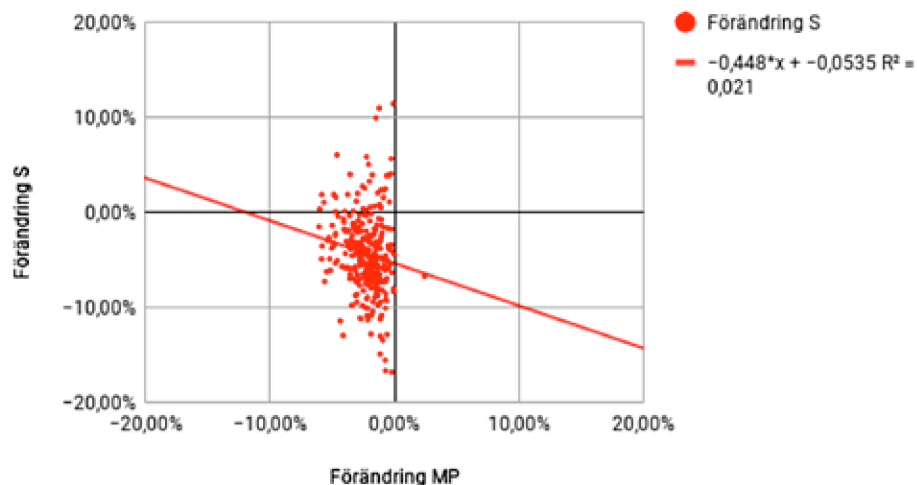
REGRESSIONSANALYSER

SOCIALDEMOKRATISK VÄLJARSTRÖM TILL VÄNSTERPARTIET

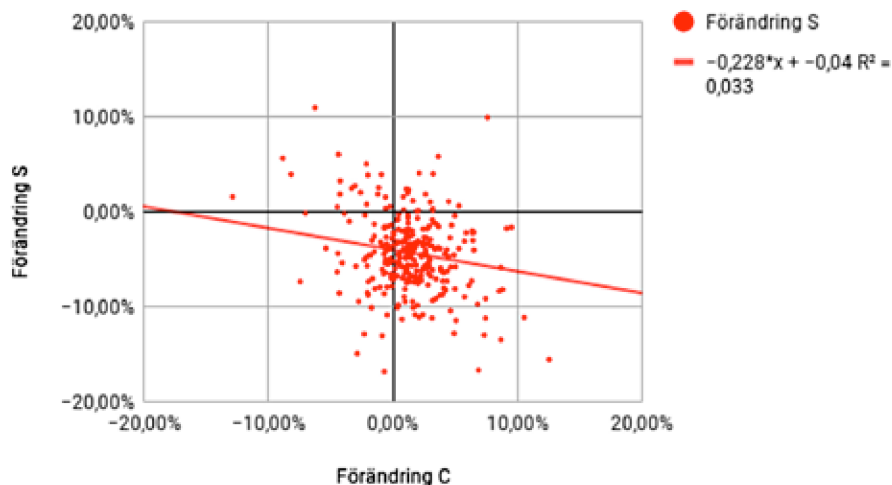
Diagrammet visar att väljarströmmen från Socialdemokraterna till Vänsterpartiet är relativt stor, sett över samtliga kommuner. Lutningslinjen är relativt brant. Det illustrerar att det är relativt vanligt att Vänsterpartiet går fram, där Socialdemokraterna tappar i väljarstöd. R2-värdet indikerar att 3,5 % av variationen i Socialdemokraternas väljarstöd kan förklaras av en uppgång för Vänsterpartiet.

SOCIALDEMOKRATISK VÄLJARSTRÖM TILL MILJÖPARTIET

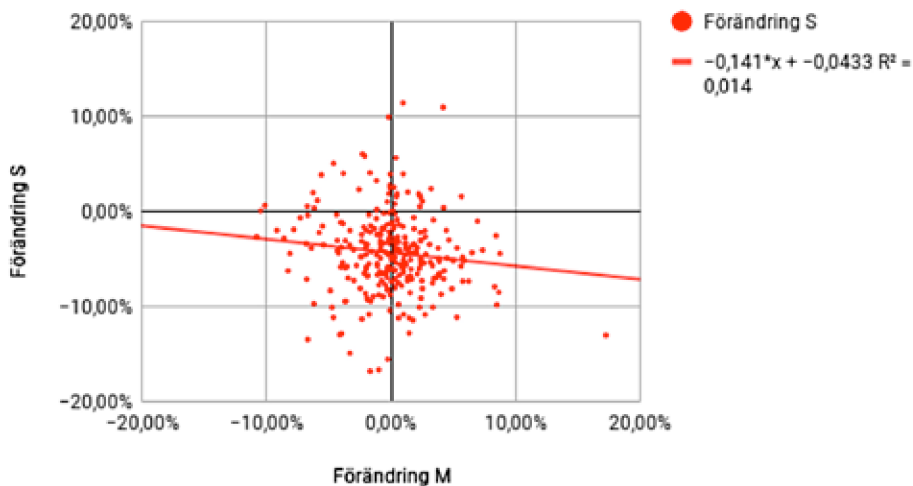
Diagrammet visar att även om både Socialdemokraterna och Miljöpartiet har tappat väljare, så framträder en viss väljarström från det förra till det senare. 2,1 % av variationen i Socialdemokraternas väljarstöd kan förklaras av en uppgång för Miljöpartiet.

SOCIALDEMOKRATISK VÄLJARSTRÖM TILL CENTERPARTIET

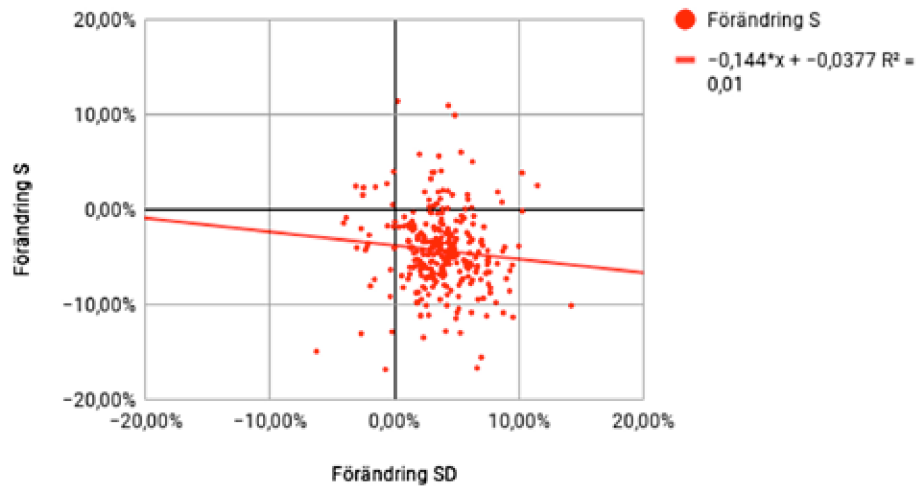
Diagrammet visar att väljarströmmen från Socialdemokraterna till Centerpartiet är måttlig. Lutningslinjen är svagare än väljarströmmen till Västerpartiet, men R²-värdet visar att 3,3 % av variationen i Socialdemokraternas valresultat kan förklaras av en uppgång för Centerpartiet.

SOCIALDEMOKRATISK VÄLJARSTRÖM TILL MODERATERNA

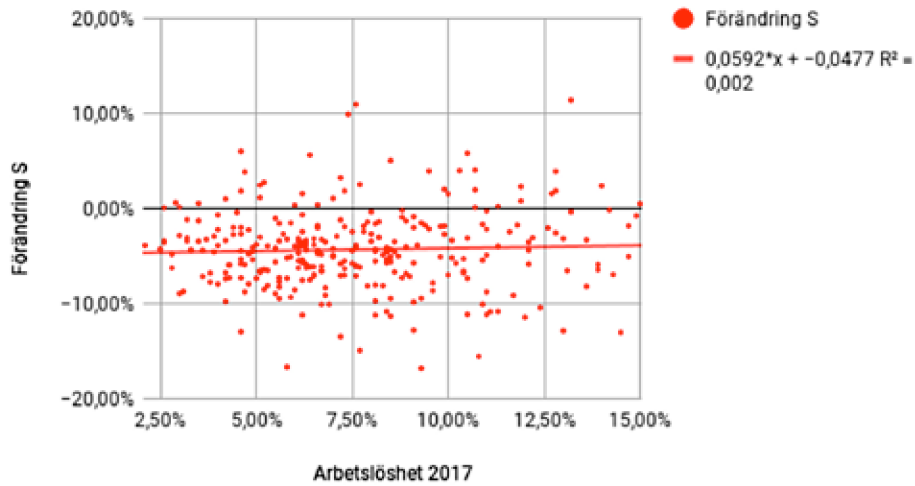
Diagrammet visar att ingen större väljarström har gått från Socialdemokraterna till Moderaterna. Lutningslinjen är svag, och variationen i Socialdemokraternas valresultat kan endast förklaras till 1,4 % av en uppgång för Moderaterna.

SOCIALDEMOKRATISK VÄLJARSTRÖM TILL SVERIGEDEMOKRATERNA

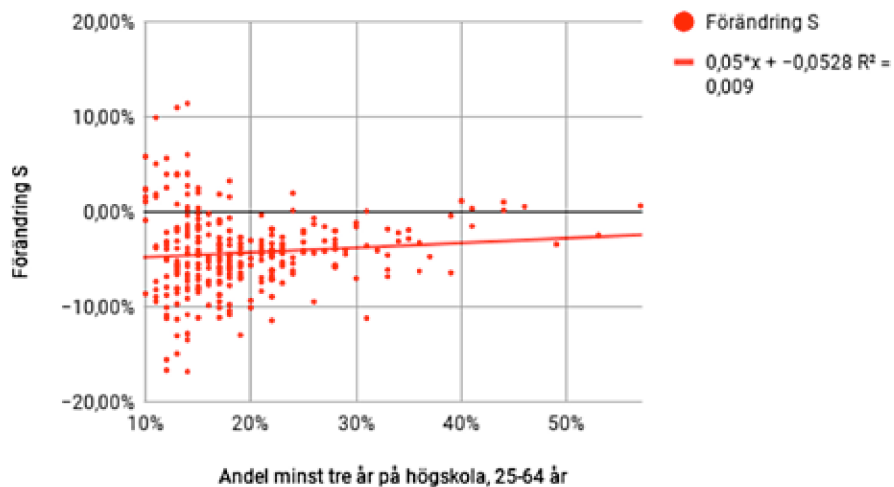
Diagrammet visar att väljarströmmen från Socialdemokraterna till Sverigedemokraterna är svag. Lutningslinjen är inte skarp, trots generella framgångar för SD och generella tillbakagångar för S runtom i landet. R2-värdet visar att endast 1 procent av variationen i Socialdemokraternas valresultat kan förklaras av en uppgång för Sverigedemokraterna.

ARBETSLÖSHET

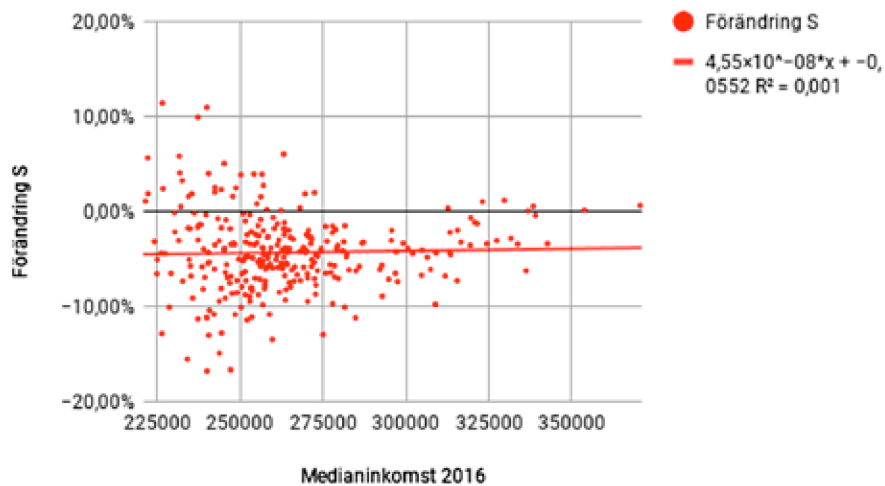
Diagrammet visar på nästintill ett nollsamband mellan arbetslöshet och väljarstöd för Socialdemokraterna.

UTBILDNINGSNIVÅ

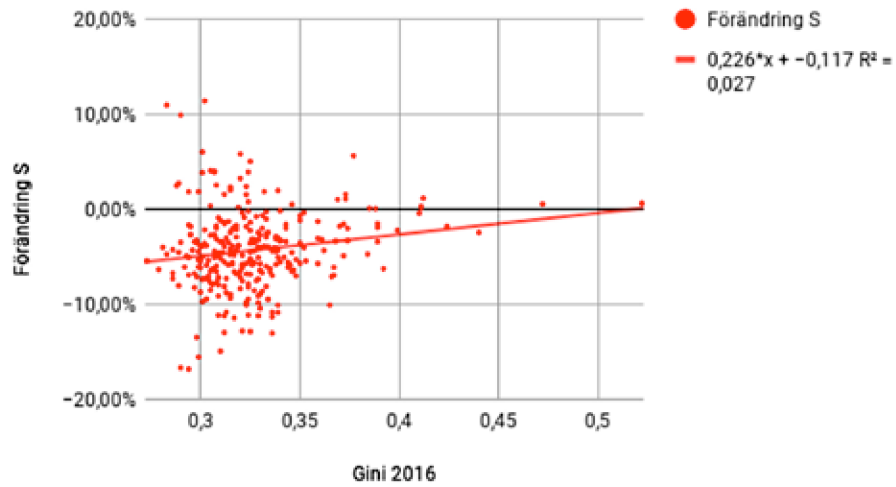
Diagrammet visar att det inte finns något samband mellan utbildningsnivå, mätt genom andel av en kommuns befolkning som har läst minst tre år på högskola, och väljarstöd för Socialdemokraterna.

INKOMSTNIVÅ

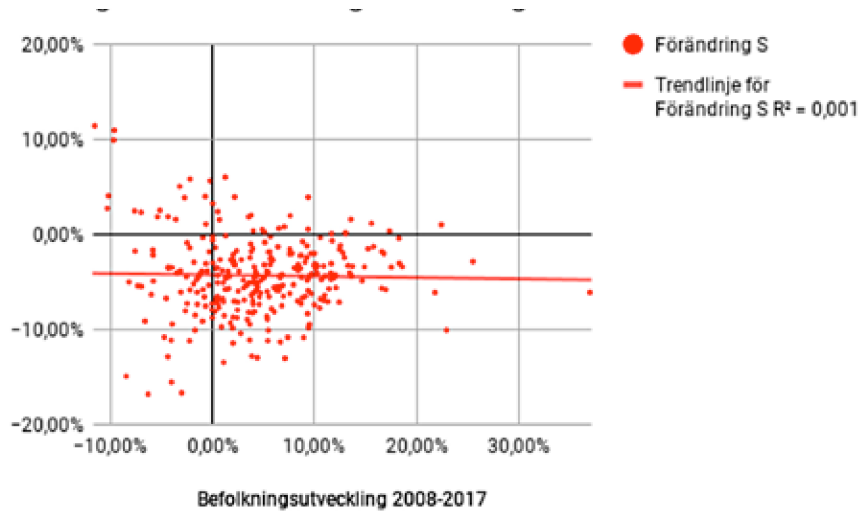
Diagrammet visar att det inte finns något samband mellan inkomstnivå, mätt genom medianinkomst, och väljarstöd för Socialdemokraterna.

OJÄMLIKHET

Diagrammet visar att det finns ett visst men svagt samband mellan ojämlikhet och väljarstöd för Socialdemokraterna. Gini-koefficienten spänner från 0, som står för total jämlikhet, och 1 som står för total ojämlikhet. Socialdemokraterna tycks i regel ha starkare stöd i kommuner där ojämlikheten är högre. Detta kan förklara 2,7 % av variationen i väljarstödet för Socialdemokraterna.

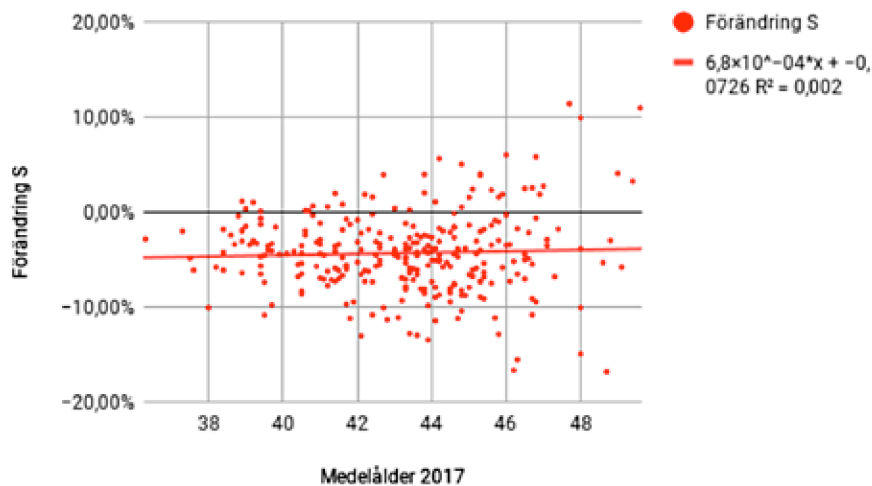
BEFOLKNINGSTILLVÄXT

Diagrammet visar sambandet mellan befolkningstillväxt i kommunerna den senaste tio-årsperioden och väljarstödet för Socialdemokraterna. Det framträder inget samband med en mycket svag lutningslinje och mycket lågt R2-värde.

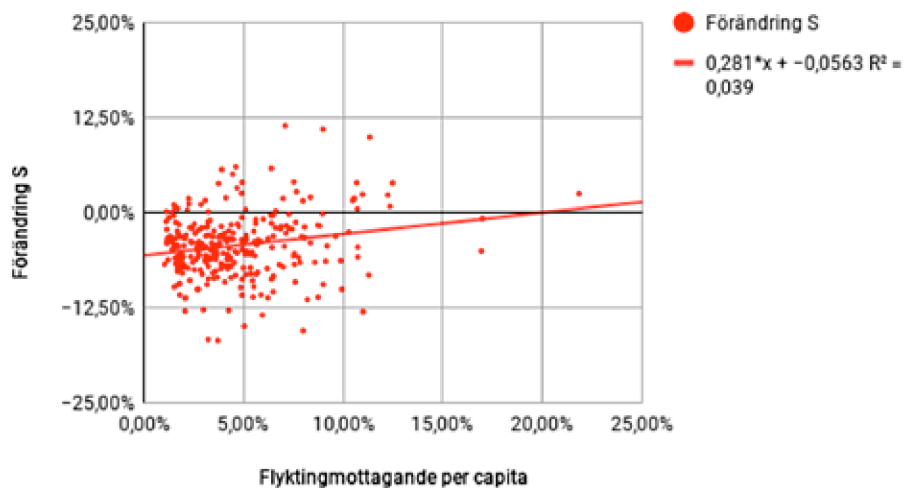

MEDELÅLDER

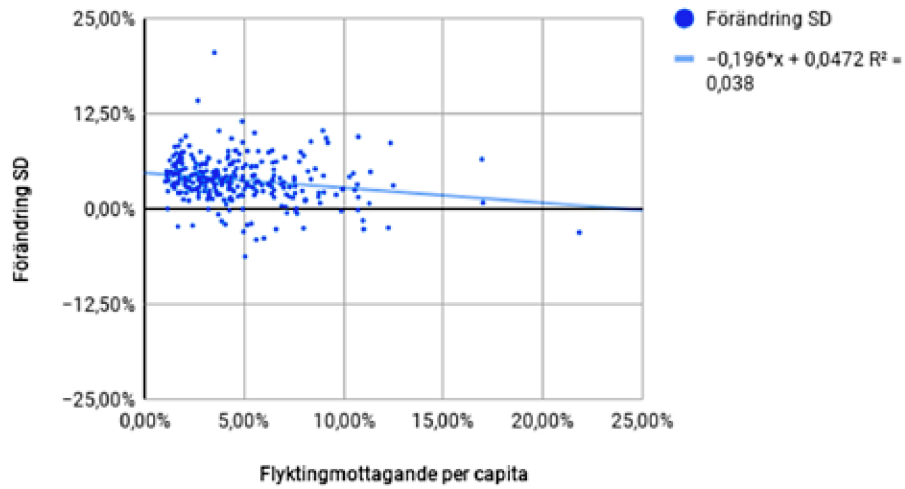
Diagrammet visar inget tydligt samband mellan medelåldern i kommunerna och väljarstödet för Socialdemokraterna.

FLYKTINGMOTTAGANDE 2008–2017 OCH STÖD FÖR SOCIALDEMOKRATERNA

Diagrammet visar sambandet mellan flyktingmottagandet per capita och väljarstödet för Socialdemokraterna i kommunerna. Det framträder ett visst samband: i kommuner där flyktingmottagandet är högre har Socialdemokraterna fått mer väljarstöd. Flyktingmottagandet kan förklara 3,9 % av variationen i väljarstödet för S.

FLYKTINGMOTTAGANDE 2008–2017 OCH STÖD FÖR SVERIGEDEMOKRATERNA

Diagrammet visar att det finns ett svagt samband mellan flyktingmottagande och väljarstöd för Sverigedemokraterna. Lutningslinjen indikerar nämligen att väljarstödet för Sverigedemokraterna är lägre i kommuner som tagit emot många flyktingar. Flyktingmottagandet kan förklara 3,8 % av variationen i väljarstödet för Sverigedemokraterna.

TRANSKRIBERADE INTERVJUER MED ORDFÖRÄNDEN FÖR PARTIDISTRIKT

Isak From | Västerbottens partidistrikt

Socialdemokraternas partidistrikt i Västerbotten inkluderar de två kommuner i landet där partiet har gått fram mest: Dorotea och Åsele. Isak From är ordförande för partidistriktet och riksdagsledamot i miljö- och jordbruksutskottet.

Hur ser du på valresultatet i ert distrikt?

Vårt parti har stått för vad de sagt långsiktigt och det har gett resultat. Nästan varje kommun har haft ett starkt kommunparti. Överlag backar kommunpartierna. I Dorotea och Åsele har de haft en kommunledning bestående av två kommunpartier som inte har fungerat bra ihop. Vi har varit duktiga i opposition, varit konstruktiva. Åseleborna har nog sett att utan S har det inte fungerat. I Åsele är det både Socialdemokraterna och Centerpartiet som går framåt.

Varför gick det som det gick?

Många tidigare Åselepartister har gått tillbaka till Socialdemokraterna eller Centerpartiet. Ena partiet i Åsele ställde inte ens upp. Bägge partierna har varit populister. Många av deras väljare har nog röstat SD i riksdagsvalet.

I Dorotea slutade Dorotea Kommunlistas (DKL) starke man Mats-Erik Westerlund mitt i mandatperioden. Populär person, som nog var mycket av kärnan i DKL. DKL hade kvar styret i egen majoritet, men sedan fungerade det inte. Massor med problem med ekonomi, mobbning, m.m. Socialdemokraterna har varit svaga med Västerbottensnitt mätt. Men vi har upplevts som konstruktiva. Kommunpartierna har ingen nationell eller regional förankring, och har svårt att få stöd för sina teser, t.ex. när de driver att landstinget ska driva en sjukstuga i Dorotea. De får ingen draghjälp från landstinget för sådana utspel.

Hur ser du på den samhällsekonomiska utvecklingen i regionen under de senaste åren vad gäller arbetslöshet, bostäder, befolkningstillväxt etc.?

Bägge kommunerna och resten av inlandskommunerna brottas med utflyttning. Det saknas inte arbetstillfällen, men det saknas kompetens. De stora frågorna handlar om att hitta arbetskraft. Basindustrin går bra och det är brist på chaufförer, skogsmaskinsförare, gruvarbetare, rektorer, lärare, sjuksköterskor, energitekniker m.m.

En urbanisering sker inom kommunerna. Det urbaniseras till centralorten, så det går inte att säga att det är bostadsbrist totalt i kommunerna, men däremot i centralorterna. Detta drabbar särskilt äldre som söker service och dylikt. Det skiljer på en turistkommun som Dorotea mot Åsele, som inte har samma attraktion.

En stad-land-diskussion är ständigt närvarande. Hos oss finns inte Miljöpartiet, våra väljare hatar dem och kan inte svälja att vi satte oss i regering med dem, så det är ett stort uppdrag att förklara för väljare att vi fått igenom saker med hjälp av MP. SD kokar mycket soppa på

att MP tar död på landsbygden, t.ex. genom en bensinskatt. ”Norrland borde lämna EU och Sverige” kommer upp för att det är misstro mot centralorten, men nästan mer missnöje mot Umeå än mot Stockholm. Umeå växer väldigt mycket även jämfört med Sverige. Det finns en föreställning om att ”Umeå kommer kaka upp oss”, och att de inte delar med sig.

Vilka lokala frågor har tagit stort politiskt utrymme de senaste fyra åren? Hur har de olika partierna ställt sig i frågorna?

Vi hade en väldigt stor sjukvårdsdebatt i valet 2014, eftersom landstinget gjorde ett reformpaket där ambulansen i Åsele och vårdplatserna i Dorotea var en stor fråga. I det här valet var nog alla nöjda med att det blev rätt bra när det var klart. Sjukvårdsfrågan växte, men det var nog mest på grund av att den växte på nationell nivå. Medborgarna tyckte över lag att vården var bra, så det var förvånande att vi tappade i kommunerna. I Lycksele, där vi har räddat Skatteverket, Arbetsförmedlingen och fått tillväxt bland träindustrin med mera, har vi ändå förlorat. Vi förstår inte detta utan gör en egen värdering. Möjligtvis förtroendekris bland oss där företrädare upplevs som trötta och oppositionen som pigg och rask. Vi har inte landat i analysen helt, men hur som helst gäller inte gamla strukturer längre.

Centerpartiet har gått fram för de varit väldigt duktiga på att lyfta stad-land-frågan och väldigt duktiga på att ge skulden på S/MP, särskilt att vi gjort upp med MP. Stor äganderättsdebatt eftersom skogsägare upplevt sig bestulna på områden när man startat naturskyddsområden på människors mark, vilket drabbat väldigt många särskilt i fjällkommuner. Centern har ibland talat om ”statens stöld”, och varit väldigt populistiska. Egentligen är det C:s gamla lagstiftning som ligger, men ett antal praxis har ändrats. Vi har haft en lösning med MP och inte kommit fram nationellt i frågan. Det har hotat jobb och tillväxt.

C har gjort ett väldigt bra jobb, varit synliga i t.ex. sociala medier. Vi försöker samarbeta med C i Åsele och Dorotea, men i Vilhelmina har man nog landat i en annan majoritet. I Storuman är C störst från början. I Sorsele är det inte klart, men i Sorsele och Malå har det gått väldigt bra för V som haft populära företrädare.

C har kanaliserat stad-landkonflikten framgångsrikt. V har nog tagit väljare på grund av migrationsomläggningen och en upplevelse av för passiva välfärdssatsningar. SD har plockat missnöjesröster främst från de borgerliga. Moderaterna är uttraderade i inlandet. Väljare som har röstat på kommunpartierna lokalt har lagt sin röst på SD nationellt.

Hur ser de framtida sakpolitiska och strategiska prioriteringarna ut, för regionen och för partiet?

Vi måste säkerställa det grundläggande: vård, skola, omsorg och stärka kompetensförsörjningen. I landstinget vill vi ligga i framkant i digital teknik och använda digitala undersökningsrum och annat. Vi behöver satsa på kommunikationer och ambulanshelikoptrar. Vi måste rusta infrastrukturen: vägar, järnvägar, bredband är alltid viktigt och måste lyftas fram.

Fredrik Lundh Sammeli | Norrbottens partidistrikt

Socialdemokraternas partidistrikt i Norrbotten inkluderar Överkalix och Övertorneå där partiet gick kraftigt framåt, men också Pajala – en av kommunerna i landet där partiet har tappat mest. Fredrik Lundh Sammeli är ordförande för partidistriktet, riksdagsledamot och ordförande i Justitieutskottet.

Hur ser du på valresultatet i ert distrikt?

Det är en splittrad bild. Svårt att få en samlad bild. Vi gör riktigt bra val på några ställen. Men gör också vissa kommunval där vi tappar rejält. Ibland handlar det om nationella trender som slår igenom och påverkar kommunala valresultatet. Norrbotten består av 14 arbetarekommuner. Här finns några av de minsta kommunerna, som Arvidsjaur, till stora kommuner och tätorter som Luleå. Den skilda karaktären på de olika kommunerna gör att den nationella debatten påverkar olika. Vinster i välfärden är ett exempel. I mindre kommuner påverkar lokala företrädare politiken mer. I större kommuner påverkar nationella debatten mer.

Socialdemokraterna förlorade regionstyret i Norrbotten för första gången på 84 år. Region- och kommunval sammanfaller i ganska stor utsträckning med varandra. Mer så än tidigare. S har tappat i vissa områden där man traditionellt är starka, men har också vunnit mark i kommuner där man traditionellt varit svagare.

Varför gick det som det gick?

Överkalix är en återgång till normalläge. Där finns det en lång historia av starkt socialdemokratiskt stöd. Vi hade egen majoritet under lång tid, men tappade senast (2014) mot en regnbågsallians ledd av V och C. Det var ett förändringstryck där folk ville se något annat. Men det har uppfattats som sämre. Men nu har S i opposition stärkt sitt förtroende, och folk ser att vi behövs.

Hur ser du på den samhällsekonomiska utvecklingen i regionen under de senaste åren vad gäller arbetslöshet, bostäder, befolkningstillväxt etc?

Vi har ett starkt grundläge sedan början av 2000-talet. Överlag en låg arbetslöshet, hög tillväxt, och bra bostadsläge. Men befolkningen växer inte – vilket är en utmaning. I de minsta kommunerna finns en stor utmaning i att hålla kommunala servicen flytande; skola, äldreomsorg och annat för en åldrande och minskande befolkning. Avstånden skapar också problem, särskilt att få till en närvarande och tillgänglig sjukvård.

Vilka lokala frågor har tagit stort politiskt utrymme de senaste fyra åren? Hur har de olika partierna ställt sig i frågorna?

Sjukvården har debatterats flitigt. Sjukvårdspartiet (lokalt förankrat parti) har i flera decennier drivit sjukvårdsfrågor. De har ständigt kritiserat situationen, utan att lägga en egen budget och visa hur man vill ta tag i problemet. Skolan har varit en het fråga; att ha tillräckligt med behöriga lärare på plats, och kvalitet och närhet till skolor har varit särskilt viktiga. Invandringen har inte diskuterats särskilt mycket på lokal nivå. SD:s framgångar kan snarare förklaras genom att folk upplever att samhällskontraktet har svikits. Upplevelsen av att sjukvården eller skolan inte finns där. Det handlar därför snarast om proteströster.

Vilket parti utgör det starkaste hotet om makten, och vad kännetecknar dem på lokal nivå?

Sjukvårdspartiet blev större än S i regionvalet, och utgör det största hotet. De är nu en del av styret och majoriteten. De har tvingat S till opposition. På lokal nivå har de främst gått framåt i Haparanda. Regionalt har partiet mest vunnit missnöjda S-väljare. De har nu gjort upp med M och C om det regionala styret. Deras politik lutar generellt åt det borgerliga hållet. Det folkliga stödet för SD ligger ungefär åtta år efter resten av landet. Men i detta val flyttar de fram positionerna, och i flera kommuner fördubblar de sitt stöd. Annars på regional nivå är det sjukvårdspartiet som är den starka populistiska kraften.

Hur har samarbetet mellan S och övriga partier sett ut?

En del eget styre, en del rödgrönt, några udda koalitioner. Som i Kiruna – där har man samarbetat med både M och V. De styrande koalitioner har varierat mycket, men övervikt eget styre och rödgrönt styre. Kan inte se något mönster gällande stöd för olika majoriteter. Snarare lokala företeelser. I Pajala har vi sett ett utbrytarparti från Socialdemokraterna, och i Boden före detta socialdemokratiska företrädare som bildat ett eget parti.

Hur ser de framtida sakpolitiska och strategiska prioriteringarna ut, för regionen och för partiet?

Den ena delen handlar om att S som parti måste orka bära alla tre val. Ju längre från centrum du upplever dig, ju mer lokalpatriotisk blir du. De lokala frågorna, och lokala företrädarna blir viktigare i små kommuner långt bort. För det andra, skolan: att erbjuda god kvalitet och tillgång till skola över hela landet är en förutsättning för att S ska ha fortsatt högt förtroende.

För det tredje, vi tappar väldigt mycket när vi inte klarar av att sköta våra interna processer på rätt sätt. När konflikter över person får ta stort utrymme, så straffar väljarna S kraftigt. I Överkalix tappade man den egna majoriteten och gick bakåt kraftigt, men har nu kommit tillbaka kraftigt nu. Nedgången handlade om personfråga och företrädare, men i grunden finns ett starkt förtroende för partiet. I partidistriktet har S ett stöd på 42 procent. Men det är lågt historiskt för Norrbotten. Vi vill upp mot 48 procent.

Peter Hultqvist | Dalarnas partidistrikt

Socialdemokraternas partidistrikt i Dalarna inkluderar Smedjebacken och Malung-Sälen som tillhör de tio kommuner i landet där partiet har gått framåt mest, men också Älvdalen som tillhör de tio kommuner där partiet tappade mest. Peter Hultqvist är ordförande för partidistriktet, och Sveriges försvarsminister 2014–2018.

Hur ser du på valresultatet i ert distrikt?

Valresultatet är generellt sämre än vad vi brukar ha normalt sett. Dalarna har följt med i en rikstrend i negativ mening. Vi har förlorat majoriteten i landstinget. På kommunal nivå har det gått bra i Malung-Sälen, Avesta och Smedjebacken. Inte så oerhört svåra orsaker att utröna; väljarna uppfattar och belönar starkt och genomtänkt ledarskap i kommunledningen. I Avesta har en stor företagsetablering påverkat positivt. I Smedjebacken har partiföreträdare funnits ute till allmänhetens förfogande, och etablerat väljarkontakt. I Malung har en hel del tydliga beslut tagits för att reda ut den kommunala ekonomin.

Hur ser du på den samhällsekonomiska utvecklingen i regionen under de senaste åren vad gäller arbetslöshet, bostäder, befolkningstillväxt etc?

I huvudsak har det handlat mer om kommunalt ledarskap än samhällsutveckling. Men kan vara kombination av olika saker. Trovärdighet i ledarskapet är dock avgörande. I beslutens skärningspunkter är vi i fas med vad människor har för uppfattningar. Man känner att kommunledningen har grepp över läget, med bra relation till det lokala näringslivet och har fått igång lokala projekt. Vi höjer oss lite över mängden och de andra partierna får anpassa sig. Man använder initiativets makt.

Vilka lokala frågor har tagit stort politiskt utrymme de senaste fyra åren?**Hur har de olika partierna ställt sig i frågorna?**

BB Mora har varit negativ faktor. De indragningar vi haft på ambulanser har varit en annan negativ faktor. Det har påverkat, och har inte varit fördelaktigt. Flygplatsen i Mora, där Miljöpartiet har satt käppar i hjulet, påverkar infrastrukturen negativt i länet. Däremot utbyggnad av flygplats i Rörbäcksnäs, uppfattas positivt angående charterturism i Sälen-Trysil. Vi har fått till stånd en omfattande satsning på Dala-banan. Det borde kanske uppfattas som positivt, men det har inte gett det utslag i valet som man kunde hoppas på.

Högskolan utgjorde en strid i valrörelsen, där rektorn i Falun ville lägga ned verksamheten i Borlänge, så från regeringen fick vi gå in med direktiv om att verksamheten ska vara kvar. Upplevelsen av tillgången till vård av olika slag och känslor kring byråkrati och invandring har varit andra centrala frågor.

I sjukvårdsfrågan har Socialdemokraterna hamnat i försvarsställning. Vi har stått för ett starkt arbete för att sanera ekonomin i landstinget. Det innebär att den nya majoriteten som tar över får bra ekonomi till skänks.

Vilket parti utgör det starkaste hotet om makten, och vad kännetecknar dem på lokal nivå?

I Borlänge har SD gått tillbaka i kommunvalet. Det går att bekämpa dem. Det har skett genom en tydlig utmaning av inkompetens hos de enskilda ledamöterna. Men SD är stora på många arbetsplatser. De har inte organiserat sig egentligen, men diskussionen har förts åt deras håll. Det har funnits en polarisering mot den invandring som varit. Det har satts ett frågetecken kring trovärdighet att klara integrationen. Det har varit en stor lokal fråga med flyktningmottagande och integration.

Hur har samarbetet mellan S och övriga partier sett ut?

Vi har haft en hel del samarbete på kommunal nivå, och det blir mer nu. Det kommer bli koalitionsstyren på flera ställen i länet. Ludvika, Gagnef, Säter, och så vidare. Framförallt är det samarbeten med Centerpartiet och Liberalerna framöver. I Ludvika är Moderaterna också med: M, KD, C, S.

Hur ser de framtida sakpolitiska och strategiska prioriteringarna ut, för regionen och för partiet?

Vi måste för det första vara väldigt tydliga i opposition i landstinget. Vi kan inte ständigt göra uppgörelser med den nya majoriteten. Vi behöver skaffa en väldigt tydlig bild av en lättillgänglig och obyråkratisk sjukvård som riktar sig till hela befolkningen. Vi behöver återvinna förtroendet hos landstingets personal. Vi behöver ta kontroll över de regionala utvecklingsfrågorna när det gäller länets utveckling.

Det är oerhört viktigt att inte sammanknippas med nya majoriteten i landstinget. MP, Dalarnas sjukvårdsparti, L, C, M. Koalitionen innehåller så mycket av olika uppfattningar och folk som inte är helt orienterade med vad de håller på med och märkliga uppfattningar. Det där är ingenting vi ska förknippas med.

Dalarnas sjukvårdsparti, står för en populistisk hållning: mer sjukvård för alla överallt. De har gett uttryck för funderingar om alternativa läkemedel och ifrågasätter vetenskap. En av deras ledande företrädare har blivit av med läkarlegitimationen. De är helt åt helvete.

Anna Lena Sörenson | Östergötlands partidistrikt

Socialdemokraternas partidistrikt Östergötland inkluderar Söderköping, som är en av de tio kommuner där partiet tappat mest. Ordförande för partidistriktet är Anna Lena Sörenson, som fram till september 2018 var riksdagsledamot och vice ordförande i Socialutskottet.

Hur ser du på valresultatet i ert distrikt?

Alarmerande och inte särskilt roligt. Det har gått sämre än på riksnivå. Vi har varit med och styrt i alla kommuner och i regionen.

Varför gick det som det gick?

Det är svårare att analysera i år. Vi har tillsatt en valanalysgrupp. Förra gången gick det tvärtom, bättre än rikssnittet oftast, men då satt vi i opposition. Vi kan konstatera att det är tungt att vara med och styra. Det lades ned en skola i en kommun, men i övrigt finns inga tydliga exempel på neddragningar. Det finns en verklighetsbild som handlar om att människor är arga.

Hur ser du på den samhällsekonomiska utvecklingen i regionen under de senaste åren vad gäller arbetslöshet, bostäder, befolkningstillväxt etc?

Arbetslösheten har sjunkit, och sysselsättningen ökat. Det borde nästan ha gynnat oss. Men det ser mer diffust ut, handlar nog snarare om människors verklighetsuppfattning och bild av vart samhället är på väg. Inom välfärden har människor bilden av att sjukvården är dålig och otillgänglig. När vi pratar med människor som konsumerar sjukvård så har de inte alltid de uppfattningarna. Folk tycker skolan är sämre än den egentligen är. Människor på landsbygden känner sig omsprungna, i en snabb digital utveckling. Landsbygdspartier har kommit fram, och SD.

Hur har verklighetsuppfattningen kunnat förändras?

Våra opinionsundersökningar visar att människor vet att sjukvården har blivit bättre och arbetslösheten sjunkit, men upplever ändå att det går åt fel håll. Massmedierna, push-notiserna, med mera kan säkert spela in i att människor tycker att världen blir sämre.

Vilka lokala frågor har tagit stort politiskt utrymme de senaste fyra åren? Hur har de olika partierna ställt sig i frågorna?

Motala kommun hade en skolnedläggning som kom olyckligt i tid. I övrigt har hälso- och sjukvården alltid varit på tapeten, men där har Östergötland egentligen varit relativt bra. Inför valrörelsen skrevs mycket om det ekonomiska läget i landstinget, vilket kan ha fått genomslag. Däremot har vi utvecklat frågor som ostlänken i positiv riktning. Skolnedläggningar menade vissa partier att de skulle stoppa, men Moderaterna gick också bakåt.

Vilket parti utgör det starkaste hotet om makten, och vad kännetecknar dem på lokal nivå?

Fortfarande Moderaterna som är det näst största partiet. I Ödeshög är KD störst. Men de går bakåt också. Centerpartiet verkar ha växt i våra landsbygdskommuner, och SD likaså. Även ett gäng nya partier, särskilt i skärgårdskommunerna. Vänstern har vuxit något.

Hur har samarbetet mellan S och övriga partier sett ut?

Praktiskt taget överallt har det varit blocköverskridande styren, utom i Finspång och i Boxholm, och S har suttit med i samtliga. Det har varit en stabil mandatperiod.

Hur ser de framtida sakpolitiska och strategiska prioriteringarna ut, för regionen och för partiet?

Vet inte riktigt än. Vi tillsätter nu en valanalysgrupp. Vi är igång och förhandlar i kommunerna och i regionen. Vi ska sätta igång ett arbete med utgångspunkt i partistyrelsens arbete om framtidens parti, men också ett eget Östgötaprogram.

I regionen går vi samman i samma koalition som på riksplanet och försöker bilda ett minoritetsstyre. Men vänstern vill göra en valteknisk samverkan med M och KD. Det betyder egentligen inte mycket för politiken dock.

I Norrköping fortsätter vi, i Mjölby fortsätter vi med blocköverskridande, i Boxholm minoritet själva, i Motala opposition, i Linköping oklart men förmodligen opposition. Och opposition i Valdemarsvik och Söderköping. Övriga kommuner är vi förmodligen med i styret. I Söderköping satt vi med i styret för första gången på 100 år, men hamnar nu alltså i opposition igen.

Niklas Karlsson | Skånes partidistrikt

Socialdemokraternas partidistrikt Skåne inkluderar flera av de kommuner i landet där partiet har tappat mest väljarstöd: Trelleborg, Klippan, Östra Göinge, Höör och Hörby. Niklas Karlsson är ordförande för partidistriktet, och är riksdagsledamot samt ordförande för Försvarsutskottet.

Hur ser du på valresultatet i ert distrikt?

Vi hade opinionssiffror under våren på under 25 procent. Med tanke på utfallet, i Skåne precis som på riksnivå, så var valrörelsen lyckad. Vi stod för en stark slutspurt. Det bör vi ta vara på. Men, en bra valrörelse är inte detsamma som ett bra valresultat. Historiskt, är det här ett mycket dåligt resultat. I Skåne ligger stödet några procent under riksnittet. Det handlar inte bara om att gå framåt i nästa val, utan också om hur vi kan stärka organisationen och politiken. I Skåne har SD gått starkt framåt, från redan höga nivåer. SD är största parti i flera kommuner, och gör anspråk som KSO (kommunstyrelsens ordförande) i enstaka kommuner. Läget är mycket allvarligt.

Varför gick det som det gick?

Det som särskiljer Skåne från resten av landet är att S är svagare, och SD starkare. S står dock för ett stort tapp i hela landet. Det är inte lätt förklarad. Vi ser en reaktionär våg i hela västvärlden: USA, Polen och Ungern. Parallellt går S bakåt, titta på Frankrike, Holland och Tyskland. Det är en allmän trend som också sköljer över Sverige. Vi har trots detta mönster ändå fått hyfsat höga siffror i Sverige. Även om klassiska vänster-högerkonflikter är stora i Sverige, så har de ätits upp av GAL-TAN frågor. S behöver mer konflikt om vänster-högerfrågor. Vi har förlitat oss på regeringsinnehavet, att det skulle räcka. Men det har det inte gjort. Vi behöver förbättra vår opinionsbildning. Vilka frågor är viktiga för oss? Vi kan inte bara förhålla oss till frågor som andra sätter. Sedan finns det såklart vissa frågor som är oundvikliga att bara förhålla sig till – som migrationskrisen.

Hur ser du på den samhällsekonomiska utvecklingen i regionen under de senaste åren vad gäller arbetslöshet, bostäder, befolkningstillväxt etc?

Svårt att säga. Men jag kan dock spekulera. Vi har sett en växande ojämlikhet i hela landet sedan 1980-talet, så också i Skåne. Regeringen har dock lyckats vända detta senaste fyra åren – om än med små steg. Möjligt att fler välfärdsreformer hade påverkat S valresultat positivt. Men det är inte hela sanningen i SD:s framväxt. Det finns säkerligen fler förklaringsfaktorer, men det är inte min uppgift – det skall forskningen svara på. Vi behöver förstå vår samtid bättre – vi kan inte leta efter en enkel förklaringsmodell. En del av det är minskad välfärd, ökad ojämlikhet – men det finns andra förklaringar som jag inte kan svara på.

Vilka lokala frågor har tagit stort politiskt utrymme de senaste fyra åren?**Hur har de olika partierna ställt sig i frågorna?**

Hörby har haft en väldigt infekterad politisk debatt. Den har relaterat till de olika företrädarna för de olika politiska partierna, och bygger på rädsla och oro. Det känns igen från valrörelsen 2006, när SD gjorde sin första stora framgång – i Landskrona. Men när man läser artiklar om Hörby, och sedan besöker platsen så känner man inte igen sig i verkligheten. Högt flyktig-

mottagande har annars spelat in för Östra Göinge, samt ett framgångsrikt moderat kommunalråd. Kommunen fick stöd från regeringen, i en kompensation för flyktningmottagandet. Men då kunde M lägga pengarna på skattesänkningar och framställa sig själva som vinnare. Det är skickligt, men blir lite ironiskt när det blir en socialdemokratisk regering som finansierar moderata skattesänkningar på kommunal nivå. Höör kan jag sämre och har inte så mycket insikter. Vad gäller Trelleborg, har det funnits två traditionellt starka partier – Socialdemokraterna och Moderaterna. Småpartierna existerade knappt. Men nu har SD och kommunpartier gått på frammarsch. Osäker på om det är en reaktion på ett socialdemokratiskt långsiktigt maktinnehav. Så vitt han vet har det inte funnits någon stark lokal fråga i Trelleborg. Inte heller någon reaktion på enstaka kommunalråd.

Vilket parti utgör det starkaste hotet om makten, och vad kännetecknar dem på lokal nivå?

Sverigedemokraterna är större än Moderaterna. I Malmö är S lika stora som hela Alliansen (20 mandat var). MP, V och FI tillsammans med S har 30 mandat. De 11 mandaten som fattas sitter SD på. Om hela Alliansen går i samarbete med SD så blir mandatfördelningen lika. Men Alliansen utan SD har inte en chans mot de rödgröna. SD sitter med trumfkortet. Moderaterna och till viss del KD bidrar med normalisering av SD, då de vittrar efter makten. Detta kommer spela stor roll både i Skåne och på riksnivå i framtiden. Moderaterna fördömer SD-kandidater ibland pliktskyldigt, men strategiskt verkar de för normalisering – för att kunna ta makten.

Hur har samarbetet mellan S och övriga partier sett ut?

S har styrt med flera partier, men aldrig med SD. S har styrt med M i flera kommuner, och med L, och andra blocköverskridande styren har förekommit. Borgerliga partier har då gått fram och tagit ansvar för kommunen. Ofta personrelaterat, och med kommunala kopplingar. Men blocköverskridande samarbeten har fungerat väl. I Eslöv har S och M styrt tillsammans framgångsrikt, i Simrishamn har S styrt med flera borgerliga partier. Det har varit lyckat. Finns det någon väldigt konfrontativ företrädare från borgerligt parti så underlättar det inte samarbete. Men om personkemin klickar så blir det enklare.

Hur ser de framtida sakpolitiska och strategiska prioriteringarna ut, för regionen och för partiet?

Sakpolitiskt varierar det från kommun till kommun. Hur åtaganden skall tas an. Hur sjukvården skall bli mer tillgänglig. Där kommer stort fokus ligga. Strategiska överväganden är något annat. Det finns anledning till en övergripande omvärldsanalys, vad händer i samhället – hur resonerar människor och vilka strömningar finns? Som parti är vår utmaning att rekrytera och värva nya medlemmar. Men vi måste sedan ta ansvar för de människor som kommer in. Utbilda, inkludera och stärka de nyinkomna. På längre sikt måste opinionsbildningen också utvecklas – problemformuleringsprivilegiet och sakfrågeägarskapet måste återtas. SD har varit skickliga på opinionsbildning, och organisering. Fria tider, sociala medier, mobilisering, och rekrytering/värvning. De är duktiga på det S var skickliga på en gång i tiden. Här har vi ett stort arbete framför oss.

TRANSKRIBERADE INTERVJUER MED LOKALMEDIER

Erik Strömberg | Ljusdals-Posten

Ljusdal tillhör de tio kommuner där Socialdemokraterna gick framåt starkast i kommunvalet. Erik Strömberg arbetar som journalist på Ljusdals-Posten.

---

1. Har det funnits några lokala frågor som tagit stort politiskt utrymme?

Vilka, hur har de påverkat valresultatet, och hur har de olika partierna förhållit sig i frågorna?

En av de största frågorna har handlat om kommunens ekonomi. Framför allt skola och omsorg dras med återkommande miljonunderskott i budget, och hela kommunen gjorde minusresultat 2017 och går mot nytt minus 2018.

Socialdemokraterna, som varit kommunens största parti men ändå i opposition, har varit kritiska till hur ekonomin hanterats politiskt. De styrande partierna har däremot konsekvent försvarat sin politik och ofta förklarat miljonunderskotten med att de drabbats av oförutsedda faktorer som man inte kunnat styra över.

Rent teoretisk kan man tänka sig att S har gynnats av att vara i opposition och kunnat beklaga sig över det nuvarande styret.

2. Hur har de olika partierna förhållit sig till varandra på lokal nivå?

Hur har detta skilt sig från riksnivån?

Den stora avvikelser i Ljusdals kommun är att styret består av en blocköverskridande överenskommelse mellan allianspartierna, Vänsterpartiet och ett lokalt parti. Socialdemokraterna har alltså varit i opposition under mandatperioden.

3. Vilka politiska företrädare sticker ut, positivt och negativt, lokalt?

Hur har de påverkat utgången på valresultat och kommunala styret?

En handfull politiker har under mandatperioden stuckit ut ur mängden efter avslöjanden och skandaler, flera av dem har avgått till följd av detta. Det har handlat om allt från S- och M-politiker till SD-politiker.

Baserat på antalet personkryss kan man se att oppositionsledaren Markus Evensson (S) och Centerpartiets topnamn Olle Fack sticker ut positivt.

Micke stähl | Ölandsbladet

Borgholm tillhörde de tio kommuner där Socialdemokraterna gick framåt mest i kommunvalet. Micke Stähl är journalist på Ölandsbladet.

Lite bakgrund.

Sedan Borgholms kommun bildades på 70-talet styrde Centern fram till förra valet då folk helt enkelt tröttnat på dem, tröttheten blev inte bättre av många år med dålig kommunal ekonomi och stagnation i samhället. Däri kan den stora valframgången för S 2014 förklaras, de hade också bytt gruppleddare, från gammal gråsosse till något betydligt mer färgstarkt - Ilko Corkovic – som snabbt profilerade sig. 2014 kom även missnöjespartiet Framtid Öland (FÖ) som efter succéval bildade majoritet med S. FÖ har sin bas i missnöjda väljare i den norra kommundelen där det lite till mans anses att Borgholm som centralort får för mycket av den kommunala pengarna

Valframgången i år för S var väntad: Det byggs som aldrig förr i kommunen, ekonomin är god, det har gjorts flera satsningar som slagit väl ut och kommunen har klarat både flykting- och vattenkriser. På många sätt har det vänt för kommunen. Ilko Corkovic anses dessutom allmänt som ett bra kommunalråd, lite av Mönsterås-syndromet, Roland Åkesson. Trots att Borgholm i grund och botten är en borgerlig kommun styr S och är utan jämförelse störst.

1. Lokala frågor. FÖ drog upp en skolskjutsupphandling från förr där resultatet av densamma kom i år, några lokala bolag miste körningar vilket väckte missnöje. Likaså fångade FÖ upp missnöje med ett beslut där alternativen var att bygga en helt ny skola i Löttorp eller renovera densamma. FÖ slogs för det sistnämnda och spräckte samarbetet med S. De två sistnämnda frågorna bidrog nog till att FÖ endast miste ett mandat, från fem till fyra. Jag tippade annars att de skulle tappa mer.

I övrigt var det tunt med valfrågor, S kunde peka på vad de gjort och gå fram med att de ville fortsätta på den inslagna vägen, ”full fart framåt” typ. Utmanarna C och M hade samtidigt svårt att hitta angreppspunkter och C, med helt nytt ledarskap, körde bort sig – få kände igen den nye gruppleddaren och hans krav på ”förnyat ledarskap” i kommunen fick inget gehör från väljarna, C tappade rejält för tredje valet i rad. Paradoxen är att de nu bildar majoritet med S, med FÖ utanför gemenskapen.

2. Innan valet var det mycket snack om att C, M och FÖ skulle bilda majoritet, vilket valresultatet 2014 räckt till. Men både C och FÖ tappade mandat så verkligheten blev en annan: S+C+V bildar majoritet. Så S och C går före här och hittade varandra snabbt efter valet, på två-tre dagar var det klart med helt eniga partigrupper. Detta till stort missnöje i M-lägre som känner sig svikna av C.

3. Ilko Corkovic sticker som sagt ut och kommunval är ofta personval, personen går före ideologin. Omvänt bytte M förstanamn ett halvår innan valet, detta efter missnöje både internt och externt mot den tidigare ettan som av många anses som svår att samarbeta med och allmänt gnällig.

Robert Sundberg | Dala-Demokraten

Smedjebacken och Malung-Sälen tillhörde de tio kommuner där Socialdemokraterna gick framåt mest, och Älvdalen var en av de kommuner där partiet gick bakåt mest i kommunvalet. Robert Sundberg är ledarskribent på Dala-Demokraten.

Nu vid valet, inför och efter, skrev jag om en rad kommuner i Dalarna, deras kommunpolitik / kommunval. En av dem var Älvdalen.

Det har varit maktskifte i senaste valen i Älvdalen. 2010–14 styrde de borgerliga med C och M som ledande partier. Deras ledande politiker då (och nu) var/är Kjell Tenn (C) och Nils-Åke Norman (M), båda kommunalråd den perioden. De förlorade valet 2014 och S vann, ganska stort i både ökning och storlek (ca 46%), med Peter Egardt som ledande politiker. Han var kommunalråd gångna fyra åren. Men i årets val minskade S stort, till ca 29%, och verkar förlora makten. Tenn (C), som ökade till ca 30% för C, och hans parti ser ut att komma tillbaka till makten (med annat/andra parti-er-). SD fick 14,2% kommunalt och 28,5% i r-d-valet.

I Älvdalen (kommunvalet) finns ett lokalt parti, Kommunlistan, KL. Det har sin ”väljarbas” i området Särna, i norra Älvdalen, dock inte allra längst upp/ytterst geografiskt. Förr hette KL Särnalistan. I Särna har partiet, KL, stort stöd, ca 40%. Men stödet är lågt i övriga kommunen så totalen/snittet för KL är 9,4%. KLs politik är väl främst att gynna Särna i kommunen och emot koncentring till tätorten Älvdalen, vad jag förstår. SD har en del stöd i kommun- och landstingsval i Särna, och hela Älvdalens kommun, ca 15% i Särnadelen. Men stödet är lägre än de ca 28% SD har i riksdagsvalet i hela kommunen. Och i Särnadelen är SD starka i riksdagsvalet (över snittet i kommunen), cirka 35% vill jag minnas.

I landstingsvalet finns ett (Dalarnas) Sjukvårdsparti, DSP, som har stort stöd i Älvdalen, cirka 15%, mot ca 7% i hela länet och lägst stöd, ca 4–5% i Falun/Borlänge. DSP:s stöd i landstingsvalet i Särnadelen av Älvdalen var högt, cirka 35%.

”Missnöje” i Älvdalens kommun kanaliseras alltså inte bara via SD (där det sker i riksdagsvalet) utan kommunal och landstingskommunalt även via partier som KL och DSP, utöver SD, i respektive typ av val.

Det går att orda mycket om detta. Men mitt råd är att du hör med någon lokalreporter på DT/MT för mer detaljer. Det gäller alla dina frågor nr. 1–3. Jag har inte koll på hur det är med skolor etc i Älvdalen, men jag vet att kommunens ekonomi är ansträngd, allmänt sett. Underskott på cirka 20–25 mkr vill jag minnas det stått i nyhetsartikel härom veckan (i DT/MT). Och det är mycket i en invånarmässigt liten kommun som Älvdalen (som dock ytmässigt är ganska stor) på knappt 7 000 inv. Någon negativ koppling hos nån politiker kommunalt finns inte vad jag vet. S-kommunalrådet gånga fyra åren, Peter Egardt, har väl mest fått symbolisera kärv ekonomisk verklighet kommunalt helt enkelt. Oppositionens Kjell Tenn (C), som gjort bra val, fick motsvarande missnöje emot sig i förra valet, men har nu gjort ett bra/bättre val

Jimmy Karlsson | Vimmerby tidning

Det är särskilt en fråga som stuckit ut i kommunpolitiken under mandatperioden. Ett förslag att lägga ner små skolor på landsbygden. Våren 2015 lade den nya majoriteten med socialdemokrater och moderater fram ett omfattande förslag om att lägga ner fyra små skolor i kommunen: dels för att minska driftkostnaden, dels för att säkra en likvärdig utbildning för eleverna. Det blev ett massivt uppror mot förslaget som slutade med en kommunal folkomröstning som hölls i februari 2016. Drygt 50 procent av kommuninvånarna röstade och en förkrossande majoriteten ville behålla de hotade skolorna, som då reducerats till två plus en förskola.

Efter valet 2014 bildade moderaterna och socialdemokraterna majoritet i kommunen, som tidigare varit borgerligt styrd sen 1970-talet. I huvudsak av centerpartiet, som historiskt sökt stöd hos antingen S eller borgerliga partier beroende på sakfråga. 2016 bildades Vimmerbyalliansen, då centerledd. Valet 2010 blev M största borgerliga parti pga av att en lokal entreprenör engagerade sig och tog sig direkt in och blev nytt kommunalråd, första icke-centerpartist någonsin. Då började samarbetet mellan M och C att kräva till sig ordentligt och bidrag starkt till att det blev en uppgörelse mellan M och S för att få en stark majoritet efter valet 2014. M behöll ordförandeposten i KS, medan S fick flera ordförandeposter i nämnder och vice ordförande i kommunstyrelsen. Både ordföranden och vice ordföranden i KS fick titeln kommunalråd. Det har många retat sig på.

S&M-majoriteten har jobbat hårt med att få balans i ekonomin, och har lyckats väl, kan jag tacka. Mycket tack vara ökade stödd från regeringen för flyktingmottagning och välfärds-satsningar, men också för att man hållit ner investeringar och amorterat extra, bl a gnom en skattehöjning som ingick i samma paket som förslaget att lägga ner skolor.

Det var förvånande att S fick så mycket stryk i valet, även om M tappade mer procentuellt, fyra av tio mandat, tappade S hela sex mandat av 19. En förklaring kan vara att M bytte toppnamn på sin valsedel, det gjorde inte S.

Anja Degerholm | Lokaltidningen Eslöv, Höör och Hörby

Höör och Hörby tillhör båda de tio kommuner där Socialdemokraterna har gått bakåt mest. Anja Degerholm är lokalreporter på lokaltidningen som täcker de två kommunerna.

Det är jag som bevakar Höör och Hörby. Jag har dock inte jobbat här sedan valet 2014 och har delvis jobbat med annat.

Det är ganska omfattande frågor så jag kan nog bara delvis besvara dem på grund av tidsbrist. Det jag kan bidra med är:

1. Har det funnits några lokala frågor som tagit stort politiskt utrymme?

Vilka, hur har de påverkat valresultatet, och hur har de olika partierna förhållit sig i frågorna?

Höör: Va-utbyggnaden i kommunen har varit en stor fråga, framför allt för företagarna.

Hörby: Problem med otrygghet/ungdomsgång i centrum som fått mycket spridning, även i riksmidia. Ombyggnaden av centrum med färre parkeringsplatser som följd har också fått mycket uppmärksamhet.

2. Hur har de olika partierna förhållit sig till varandra på lokal nivå? Hur har detta skilt sig från riksnivån?

Kan jag tyvärr inte svara på.

3. Vilka politiska företrädare sticker ut, positivt och negativt, lokalt?

Hur har de påverkat utgången på valresultat och kommunala styret?

Hörby: Kommunalrådet Susanne Meijer (S) har fått mycket hat i sociala medier och hon har även polisanmält hot. Det har nog piskat upp stämningen och bäddat för SD:s framgångar, är min gissning. Just den upplevda otryggheten har fått mycket utrymme.

TANKESMEDJAN TIDEN
BOX 522, 101 30 STOCKHOLM

---

tankesmedjantiden.se

Tankesmedjan Tiden vill stimulera progressiv debatt kring de avgörande frågor samhället står inför. Globaliseringen, klimatet, arbetslösheten och den ökande ojämlikheten i resurser och möjligheter.

Tankesmedjan Tiden vill visa att det är möjligt att göra progressiv politik i en tid som är både globaliserad och lokal. Vi vill visa att en sådan politik varken behöver vara dogmatisk, låst vid sin historia eller ett resultat av kortsiktiga kampanjstrategier och triangulering.

Vi ger bland annat ut debattskrifter, tar fram rapporter och ordnar seminarier.

Tankesmedjan Tiden innefattar även tidskriften Tiden Magasin.

TANKESMEDJAN TIDEN
BOX 522, 101 30 STOCKHOLM

tankesmedjantiden.se